

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum

Cahier 2023-13

Monitor jeugdcriminaliteit 2023

*Jeugdige verdachten van misdrijven;
ontwikkelingen tot 2023*

Cahier 2023-13

Monitor jeugdcriminaliteit 2023

*Jeugdige verdachten van misdrijven;
ontwikkelingen tot 2023*

Rob Kessels (CBS)

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

	Samenvatting	5
	Belangrijkste bevindingen	7
	Introductie	8
1	Inleiding	10
1.1	Verkorte methode	10
2	Geregistreeerde jeugdige verdachten	11
2.1	Langetermijnontwikkelingen (2010 tot en met 2022)	11
2.2	Kortetermijnontwikkelingen (2018 tot en met 2022)	12
2.2.1	Individuele kenmerken	12
2.2.2	Gezinskenmerken	19
2.2.3	Typen misdrijven	26
2.2.4	Herhaalde verdenkingen	31
3	Discussie	34
	Summary	36
	Literatuur	39
	Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie	40
	Bijlage 2 Methodologie	41
	Bijlage 3 Tabellen	43

Samenvatting

Sinds 2010 is het aantal minderjarigen dat door de politie geregistreerd is als verdachte van misdrijf meer dan gehalveerd in 2022. De daling in het aandeel verdachten onder de jeugdigen in de jaren tien van deze eeuw lijkt in de meest recente jaren tot en met 2022 enigszins te stabiliseren. Uitgesplitst naar verschillende bevolkingsgroepen en achtergronden zijn er enige schommelingen in de trends. Opvallend is de toename van meisjes in de verdachtenregistraties in 2022 evenals die van jeugdige verdachten van vermogensdelicten, voornamelijk winkeldiefstal en drugs- en wapendelicten. Deze laatste typen delicten vormen nog steeds maar een klein aandeel van het aantal misdrijven onder jeugdige verdachten

De Covid-19-maatregelen in 2020 en 2021 hebben een demping gehad op de aantallen jongeren die in aanraking zijn gekomen met politie, Halt, OM of ZM. In hoeverre daar nog een verwacht na-ijleffect van is in 2022 is nog niet bekend en moet verder worden gezien. Door de voorlopigheid van de cijfers in de meest recente jaren (vanwege onder andere nog op te lossen zaken en achterstanden in de registratiesystemen) en de mogelijke gevolgen van de maatregelen gedurende de pandemie op de (geregistreerde) criminaliteitscijfers, is nog niet te zeggen welke richting de trends van het aantal jeugdige verdachten en strafrechtelijk vervolgd en continueert.

Doel- en vraagstelling van het onderzoek

In dit onderzoek stond de volgende hoofdvraag centraal: *Wat zijn de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdige politieverdachten in de periode 2010 tot en met 2022?*

Belangrijkste bevindingen

Jeugdige verdachten

- In de jaren 2010 tot en met 2022 is het aantal jeugdige verdachten meer dan gehalveerd, maar de aantallen lijken in de laatste jaren te stabiliseren. In 2022 steeg het aantal jeugdige verdachten naar het niveau van 2018. Voor 2020 en 2021 hadden de Covid-19-maatregelen een dempend gevolg op de geregistreerde jeugdcriminaliteit.
- In 2022 werden 14 per 1.000 minderjarigen als verdachte van een misdrijf geregistreerd (16.800 minderjarigen). Onder jongvolwassenen lag het relatieve aantal verdachten hoger 20 per 1.000 18- tot 23-jarigen (22.800 jongvolwassenen).
- Uitgesplitst naar verschillende bevolkingsgroepen zijn de ontwikkelingen in de laatste jaren vergelijkbaar met de algemene trend. Wel zijn er enkele uitzonderingen. Zo is onder jeugdigen van een Marokkaanse migratieachtergrond een sterke afname zichtbaar in jeugdige verdachten.
- In de jaren 2018 tot en met 2022 is een toename te zien van het aantal verdachten onder minderjarige meisjes tot op het niveau van 2016. Meisjes werden vooral vaak verdacht van vermogensmisdrijven als winkeldiefstal. Hierbij merken we wel op dat meisjes nog steeds een beperkt deel uitmaken van de jeugdige verdachte

populatie. In 2022 was 26% van de minderjarige verdachte populatie een meisje, onder jongvolwassen verdachten is 15% vrouw.

- Hoewel voortijdig schoolverlaters een klein deel van de populatie jeugdigen uitmaakt, zijn ze procentueel oververtegenwoordigd als verdachte. Onder jongvolwassenen daalde het aandeel verdachte voortijdig schoolverlaters in de periode 2018 t/m 2021 met 8%. Onder de minderjarigen schommelt de trend in het aantal voortijdig schoolverlaters dat verdachte is.
- Onder minderjarigen en jongvolwassenen nam het aantal verdachten uit de laagste-inkomensgroepen en de inwoners van instellingen naar verhouding sterk af.
- Uitgesplitst naar het type misdrijf laten de trends schommelingen zien. Onder minderjarige verdachten komen vermogensmisdrijven het meest voor, met name winkeldiefstal. In 2022 laten deze ten opzichte van de twee jaren ervoor weer een stijging zien tot aan het niveau van 2018. Het aantal minderjarige verdachten van (vuur)wapen en drugs misdrijven is in de periode 2018-2022 min of meer gelijk. De lichte toename naar boven in 2019 komt mogelijk door een andere wijze van registeren van incidenten door de politie. Onder jongvolwassenen is in 2022 sprake van een stijging van verdachten van verkeersmisdrijven, laten vermogens-, gewelds- en drugs misdrijven een lichte afname zien en is het aandeel verdachten van overige misdrijven min of meer stabiel.

De aantallen jeugdige verdachten zijn deels gebaseerd op voorlopige gegevens. Doordat een deel van de feiten nog niet is opgehelderd, er achterstanden zijn in de verwerking van zaken en het systeem, of doordat jeugdigen uiteindelijk toch geen verdachte blijken of niet schuldig blijken te zijn, zullen de aantallen in latere jaren nog iets veranderen. Het is niet in te schatten met welke percentages.

Belangrijkste bevindingen

Sinds 2010 is het aantal minderjarigen en jongvolwassenen dat door de politie geregistreerd is als verdachte van misdrijf meer dan gehalveerd. Deze daling lijkt te stabiliseren in de afgelopen drie jaren.

Na een daling in de jaren 2020 en 2021 die onder andere gekenmerkt werd door de pandemie nam het aantal minderjarige verdachten in 2022 toe tot boven het niveau van 2018.

Onder jongvolwassenen nam het aantal verdachten per 1.000 het laatste jaar ook toe maar bleef het aandeel verdachten met 20 per 1.000 wel lager dan in 2018.

Het aantal minderjarige jongens dat verdacht werd van een misdrijf nam met 3% toe in 2022, het aantal verdachte meisjes steeg in 1 jaar met 42%. In 2022 was 26% van alle minderjarige verdachten een meisje. In 2018 was dat nog 20%.

In een aantal bevolkingsgroepen was de ontwikkeling van het percentage verdachten in de periode 2018 tot 2022 sterker dan in andere groepen. Zo daalde onder zowel minderjarigen als jongvolwassenen het aantal verdachten met een Marokkaanse herkomst het sterkst. Daarnaast nam zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen het aantal verdachten uit de laagste inkomensgroepen en de inwoners van instellingen naar verhouding sterk af.

Jeugdige verdachten zijn nog steeds oververtegenwoordigd in de vier grote gemeenten (G4), maar onder minderjarigen en jongvolwassenen neemt het aantal verdachten in de G4 in de periode 2018 tot 2022 naar verhouding sterker af dan in heel Nederland.

Het aantal verdachten onder jongvolwassenen voortijdig schoolverlaters daalt in de periode 2018 tot 2021 met 8%. Desondanks blijven ze oververtegenwoordigd in de cijfers. Onder minderjarige schoolverlaters schommelt het aantal verdachten in deze periode sterk.

Onder minderjarigen en jongvolwassenen steeg het aantal verkeersmisdrijven in de periode 2018-2022. Het aantal verdachten van (vuur)wapen-misdrijven nam zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen licht toe in 2019 en is vervolgens stabiel tot en met 2022. Het aandeel verdachten van drugs misdrijven is in de periode 2018-2022 vrijwel gelijk gebleven.

Introductie

Jeugdcriminaliteit is een maatschappelijk probleem dat zich in verschillende vormen voordoet. Het gaat zowel om delicten die gepleegd worden door minderjarigen als door jongvolwassenen. Deze delicten kunnen variëren van relatief lichte vergrijpen zoals winkeldiefstal en vandalisme tot ernstige misdrijven zoals mishandeling, doodslag of moord. Jeugdcriminaliteit vindt zowel plaats in de fysieke wereld als meer online in de vorm van cybercriminaliteit. De geregistreeerde jeugdcriminaliteit laat in z'n algemeenheid in het afgelopen decennium een afname zien (Van der Laan et al., 2021).

Voor beleid en samenleving blijft het relevant de ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit te blijven monitoren, bij voorkeur op basis van meerdere bronnen. Daartoe wordt de jeugdcriminaliteit sinds 2010 integraal en via meerdere bronnen twee- à driejaarlijks gemonitord in de monitor jeugdcriminaliteit. Deze bronnen variëren van een door de jeugdige zelf ingevulde vragenlijst over wat zij zelf aangeven gepleegd te hebben tot officiële registraties van strafbare feiten door politie en de parketten van jeugdigen als respectievelijk verdachte of door het OM of de rechter gesanctioneerde dader van een misdrijf. Door ontwikkelingen op basis van meerdere bronnen te beschrijven en daarbinnen ook uit te splitsen naar allerlei bevolkingsgroepen, type delicten en type sancties ontstaat een genuanceerder beeld van de trends in jeugdcriminaliteit, een die niet enkel is gebaseerd op de jeugdcriminaliteit onder groepen die in beeld komen bij politie of justitie, maar aangevuld wordt met bijvoorbeeld wat jongeren zelf rapporteren.

Tot aan 2020 werden de gebundelde resultaten uit de monitor jeugdcriminaliteit alleen in een overkoepelende rapportage gerapporteerd. De beperking daarvan was dat het publicatiemoment afhankelijk was van het moment dat de gegevens uit alle bronnen beschikbaar waren, waardoor sommige statistieken minder actueel waren. Hierom en omdat het beleid van het ministerie van Justitie en Veiligheid graag vaker geïnformeerd wil worden over ontwikkelingen in de (geregistreeerde) jeugdcriminaliteit is gekozen voor een andere opzet van de MJC. Over een periode van twee jaar (2023 en 2024) worden in deelrapporten gegevens over ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit gepubliceerd die tot dan beschikbaar zijn. Deze deelrapporten worden via het idee van 'online first' gepubliceerd op de [webpagina](#) en betreft een tussenstand. Aan het eind van de tweejaarscyclus volgt de totale MJC inclusief een synthese waarin de geupdate bevindingen uit alle deelrapporten worden beschouwd en geduid. Onderaan deze introductie vindt u een overzicht van de te verschijnen deelrapporten in deze cyclus. De cyclus wordt vervolgens in de jaren 2024-2026 opnieuw uitgevoerd.

De centrale vraag in de MJC is 'hoe heeft de jeugdcriminaliteit in Nederland en omliggende landen zich ontwikkeld in de periode tot en met 2022'. Naast ontwikkelingen over de langere termijn (afhankelijk van de bron vanaf 2000), wordt specifiek ingegaan op de ontwikkelingen over de meest recente vijf jaren, de korte termijn ontwikkelingen. De ontwikkelingen worden beschreven in absolute aantallen, maar omdat het aantal jongeren in Nederland per jaar kan veranderen, ook relatief per 1.000 leeftijdgenoten.

In dit deelrapport wordt ingegaan op de ontwikkelingen in de door de politie geregistreeerde jeugdige verdachten. Het gaat om cijfers t/m 2022. Cijfers voor het jaar 2023 zullen in 2024 beschikbaar komen. Omdat in dit rapport alleen trends staan over

geregistreerde criminaliteit, moet de lezer rekening houden met verschillende registratie-effecten die los kunnen staan van werkelijke ontwikkelingen in de criminaliteit. De hier beschreven ontwikkelingen hebben immers betrekking op een selectie van de populatie jeugdigen dat delicten pleegt.

Overige deelrapporten Monitor Jeugdcriminaliteit 2023-2024*

Deelrapport	Verwacht
Professionals over jeugdcriminaliteit	2023 kwartaal 1
Ontwikkelingen in strafrechtelijk vervolgte jeugdigen en sancties 2000 tot 2022	2023 kwartaal 3
Ontwikkelingen in ernstig geweld door jeugdigen 2010-2021	2023 kwartaal 4
Zelfgerapporteerd daderschap en risico- en beschermende factoren (MZJ online 2023)	2024 kwartaal 2/3
Monitor Jeugdcriminaliteit 2023-2024 synthesestudie	2024 kwartaal 2/3
Geografische ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit tot 2023	2024 kwartaal 3/4

* De deelpublicaties worden gepubliceerd op de webpagina Jeugdcriminaliteit zodra ze gereed zijn via het 'online first' principe.

1 Inleiding

In dit deelrapport beschrijven we de ontwikkeling van het aantal minderjarigen (12 tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot 23 jaar) dat door de politie werd geregistreerd als verdachte van een misdrijf in de periode 2010 tot en met 2022. Na een korte methodebeschrijving (paragraaf 3.2), presenteren we de algemene trend van het aantal geregistreeerde jeugdige verdachten in de periode 2010 tot en met 2022 (paragraaf 3.3) en gaan vervolgens in op de ontwikkeling van verdachten in verschillende bevolkingsgroepen in de periode 2018 tot en met 2022 (paragraaf 3.4). We beschrijven de korte termijnontwikkelingen in het aantal jeugdige verdachten naar individuele kenmerken, zoals geslacht en migratieachtergrond, en kenmerken van het huishouden waarin zij wonen. Ook laten we regionale verschillen in het aantal jeugdige verdachten zien, tonen we ontwikkelingen binnen verschillende misdrijfcategorieën en gaan we in op herhaalde verdenkingen onder jeugdigen. Binnen elke paragraaf wordt apart aandacht besteed aan minderjarigen en jongvolwassenen. Daarnaast gaan we in box 3.2 kort in op kenmerken van slachtoffers van jeugdige verdachten in 2022. Het deelrapport wordt afgesloten met een korte discussie over de bevindingen (paragraaf 3.5). De onderzoeksvraag die in dit rapport centraal staat is:

- 1 Wat zijn de ontwikkelingen in geregistreeerde jeugdige politieverdachten in de periode 2010 tot en met 2022?

1.1 Verkorte methode

Voor de ontwikkeling van het aantal jeugdige verdachten maken we gebruik van informatie over geregistreeerde verdachten in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie. We kijken zowel naar langetermijnontwikkelingen (2010-2022) als kortetermijnontwikkelingen (2018-2022). Bij sommige persoonskenmerken zijn de cijfers over 2022 nog niet beschikbaar ten tijde van het schrijven van deze monitor dus kijken we naar ontwikkelingen tot 2021.

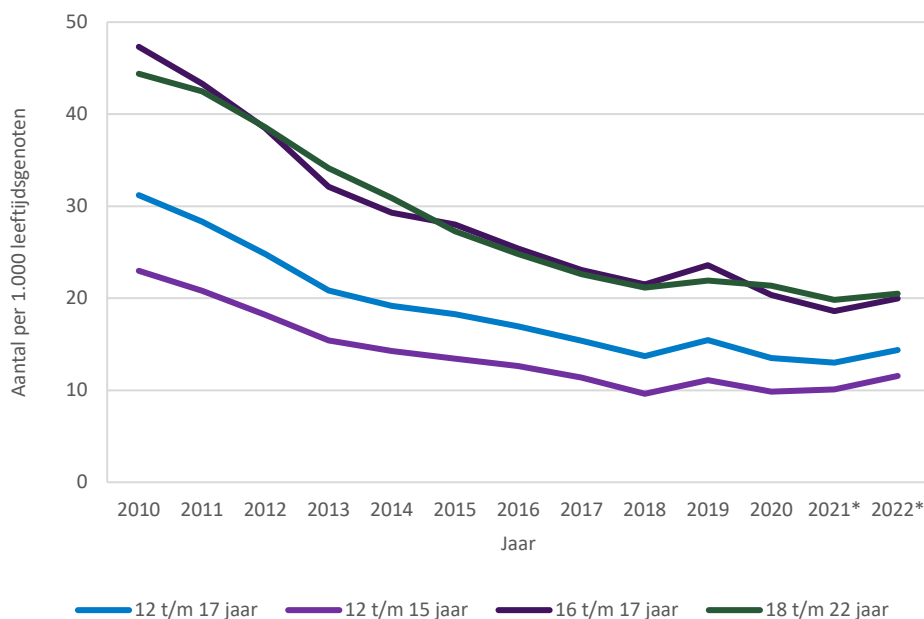
De gerapporteerde aantallen betreffen unieke personen. Niet alle verdachten die door de politie worden geregistreeerd, worden ook daadwerkelijk aangehouden. Bij het bepalen van de leeftijd kijken we naar de leeftijd op de laatste vrijdag van september in het jaar waarin men als verdachte is geregistreeerd. Zie bijlage 2 voor een uitgebreidere methodebeschrijving.

2 Geregistreerde jeugdige verdachten

2.1 Langetermijnontwikkelingen (2010 tot en met 2022)

Het aantal door de politie geregistreerde jeugdige verdachten daalt sinds 2010 sterk. Figuur 2.1 toont het aantal jeugdige verdachten in verschillende leeftijdsgroepen per 1.000 personen in de betreffende leeftijdsgroep in de bevolking in de afgelopen dertien jaar. Hier is duidelijk te zien dat het aantal jeugdige verdachten in alle leeftijdsgroepen tussen 2010 en 2022 is gedaald. Het aantal minderjarige verdachten nam in deze periode met 54% af tot 16.800 in 2022. Het aantal jongvolwassen verdachten halveerde tot 22.800 in 2022. In 2019 is voor het eerst sinds 2010 een lichte stijging te zien in het aantal jeugdige verdachten ten opzichte van het jaar ervoor. In 2020 en 2021 neemt dit aantal vermoedelijk onder invloed van de pandemie en de ertegen genomen maatregelen weer verder af om in 2022 juist weer toe te nemen. De aantallen voor 2021 en 2022 betreffen voorlopige cijfers en zullen naar verwachting nog een paar procent toenemen, omdat een deel van de misdrijven uit 2021 en 2022 nog opgehelderd zal worden.¹

Figuur 2.1 Geregistreerde jeugdige verdachten, per 1.000 leeftijdsgenoten

* Voorlopige cijfers.

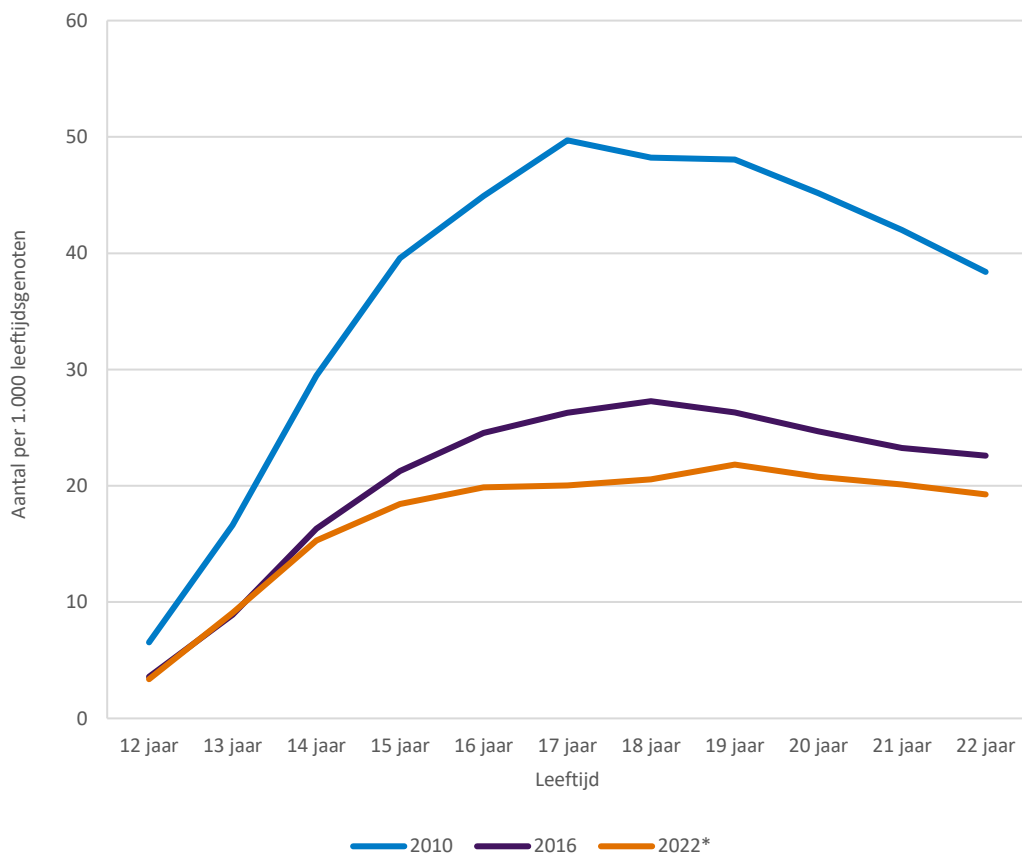
Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.1

In figuur 2.2 wordt voor de jaren 2010, 2016 en 2022 de zogeheten age-crime curve afgebeeld – het aantal jeugdige verdachten per levensjaar per 1.000 leeftijdsgenoten. Alle drie de curves laten zien dat het aandeel jongeren dat als verdachte van een misdrijf wordt geregistreerd toeneemt vanaf 12 jaar, een piek bereikt rond 18 jaar en

¹ In voorgaande jaren bleek het uiteindelijke aantal verdachten gemiddeld nog 4% toe te nemen. Dat wil zeggen dat de cijfers over 2022 waarschijnlijk een onderschatting van ongeveer 4% laten zien. Deze onderschatting varieert echter sterk per type delict en per jaar.

vervolgens weer daalt. Ook is te zien dat de curve in 2010 het hoogst ligt, in de jaren daarna steeds lager komt te liggen en afvlakt. Het aantal verdachten onder jongeren van alle leeftijden wordt dus met de jaren steeds lager, maar voor de 12-, 13- en 14-jarigen geldt dat het aandeel in 2022 weer is gestegen. De piekleeftijd verschuift in de loop der tijd. In 2016 lag de piekleeftijd rond 18 jaar en in 2010 en 2022 rond 19 jaar.

Figuur 2.2 Age-crime curves van geregistreerde jeugdige verdachten voor de jaren 2010, 2016 en 2022* per 1.000 leeftijdsgenoten

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.3

2.2 Kortetermijnontwikkelingen (2018 tot en met 2022)

2.2.1 Individuele kenmerken

In deze paragraaf gaan we in op de ontwikkeling van het aantal geregistreerde verdachten voor verschillende bevolkingsgroepen in de periode 2018 tot en met 2022. We beschrijven veranderingen in individuele kenmerken van jeugdige verdachten in de afgelopen vijf jaar, namelijk geslacht, herkomst, het al dan niet voortijdig verlaten van school (d.i., schoolverlaten zonder startkwalificatie) en participatie school/werk.

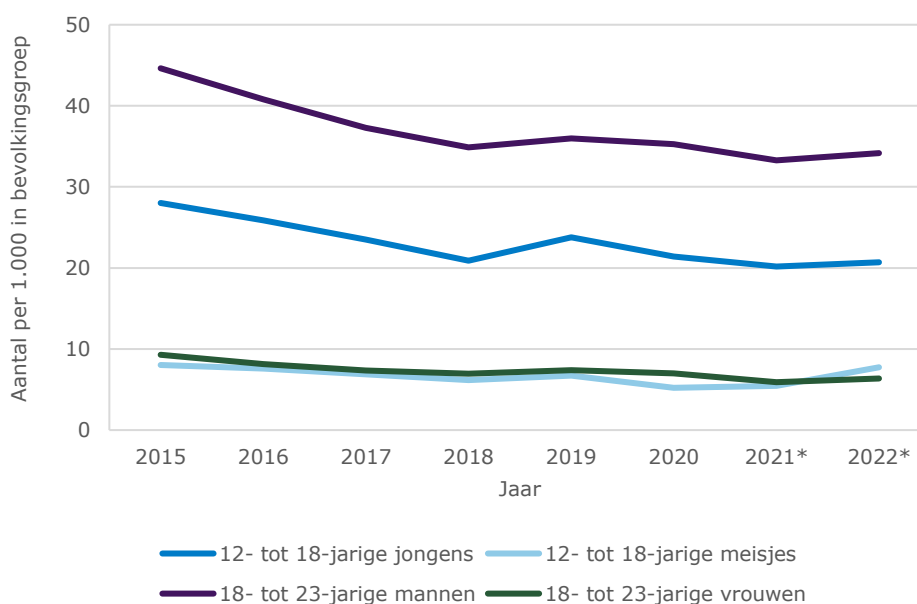
Geslacht

In 2022 zijn in totaal 16.800 minderjarige personen geregistreerd op verdenking van een misdrijf, waarvan 12.400 jongens en 4.400 meisjes. De meisjes maken hiermee ruim een kwart uit van het totaal aantal minderjarige verdachten. In 2018 was dit nog ruim een vijfde.

Zowel in 2018 als 2022 was het aantal verdachte jongens 21 per 1.000 jongens; het aantal meisjes steeg van 6 naar 8 per 1.000 meisjes (figuur 2.3). In 2022 is onder minderjarige jongens een lichte stijging in het relatieve aantal verdachten ten opzichte van 2021 te zien (20 per 1.000 in 2021; 21 per 1.000 in 2022). Het aandeel meisjes onder minderjarige verdachten is sinds 2021 met 42% toegenomen.

In 2022 zijn in totaal 22.600 jongvolwassen verdachten geregistreerd: 19.300 mannen en 3.500 vrouwen. Vrouwen maken in 2022 15% uit van het totaal aantal jongvolwassen verdachten. Dit aandeel ligt onder jongvolwassenen lager dan onder minderjarigen. Het aantal verdachten onder zowel jongvolwassen mannen als vrouwen neemt in de periode 2018 tot en met 2022 nog maar licht af (van 35 naar 34 per 1.000 mannen; 7 naar 6 per 1.000 vrouwen).

Figuur 2.3 Geregisteerde jeugdige verdachten naar geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.4

Herkomst

Van de 16.800 minderjarige verdachten in 2022 hebben er 9.400 (56%) een Nederlandse achtergrond. Van deze jeugdigen zijn beide ouders in Nederland geboren. Onder minderjarige verdachten waarvan ten minste één ouder buiten Nederland is geboren, is Marokko in absolute aantallen het meest voorkomende herkomstland

(1.440 personen; 9% van de minderjarige verdachten).^{2,3} Relatief gezien is het aantal minderjarigen dat in 2022 ten minste één keer als verdachte is geregistreerd het hoogst onder minderjarigen met als herkomstland het Nederlands-Caribisch gebied (44 van elke 1.000 minderjarigen in de betreffende herkomstgroep; zie figuur 2.4a). Dit aantal is vier keer zo hoog als onder minderjarigen met een Nederlandse achtergrond (11 per 1.000). In alle hier onderscheiden herkomstgroepen stijgt sinds 2018 alleen het relatieve aantal minderjarige verdachten met een Nederlandse en Indonesische achtergrond. Procentueel gezien daalt het aantal minderjarigen van Marokkaanse en Surinaamse herkomst (-16% en -13%) in deze periode het sterkst.

Van de 24.100 jongvolwassen verdachten in 2022 hebben 12.900 een Nederlandse achtergrond (54%). Absoluut gezien is daarna, net als onder minderjarigen, het aantal jongvolwassen verdachten met Marokkaanse herkomst het grootst (2.270 personen; 9% van de jongvolwassen verdachten). Ook het relatieve aantal jongvolwassen verdachten is in 2022 het hoogst onder personen met Marokkaanse herkomst (58 van elke 1.000 jongvolwassenen met Marokko als herkomstland) (figuur 2.4b). Dit is ruim drie keer zo hoog als het relatieve aantal verdachten onder jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond (17 per 1.000). Op de tweede plaats komen jongvolwassenen met als herkomstland het Nederlands-Caribisch gebied (50 per 1.000).

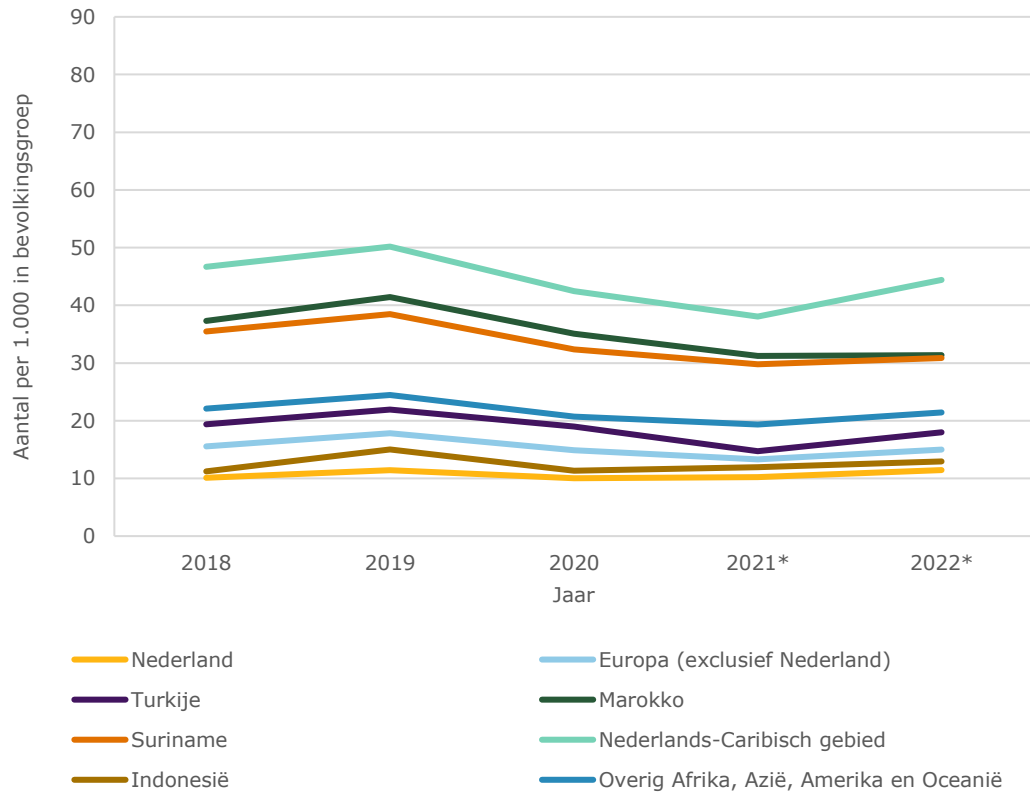
De afname van registraties onder jongvolwassenen in de periode 2018 tot en met 2022 treedt op bij alle hier onderscheiden herkomstlanden behalve onder jongvolwassenen met Nederlandse herkomst. De procentuele daling is het grootst onder jongvolwassenen met een Marokkaanse achtergrond (van 79 per 1.000 jongvolwassenen in deze groep in 2018 tot 58 in 2022; een daling van 26%), gevolgd door jongvolwassenen met een herkomst in Turkije en het Nederlands-Caribisch gebied (beide -18%). Ondanks de daling over de periode van afgelopen 5 jaar is in 2022 ten opzichte van 2021 wel een stijging van 16% te zien in het aandeel verdachten met een Europese herkomst.

---

² Bij het bepalen van herkomst is het geboorteland van de moeder leidend als zij in het buitenland is geboren. Anders is dat het geboorteland van de vader.

³ Jongeren met een ander herkomstland dan Nederland zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitsstatistiek. Verklaringen voor deze oververtegenwoordiging worden in dit rapport niet beschreven, maar eerder onderzoek (Dieleman et al., 2020) laat zien dat deze voor een groot deel verklaard wordt door verschillen in andere achtergrondkenmerken, zoals gezinsfactoren en opleidingsniveau.

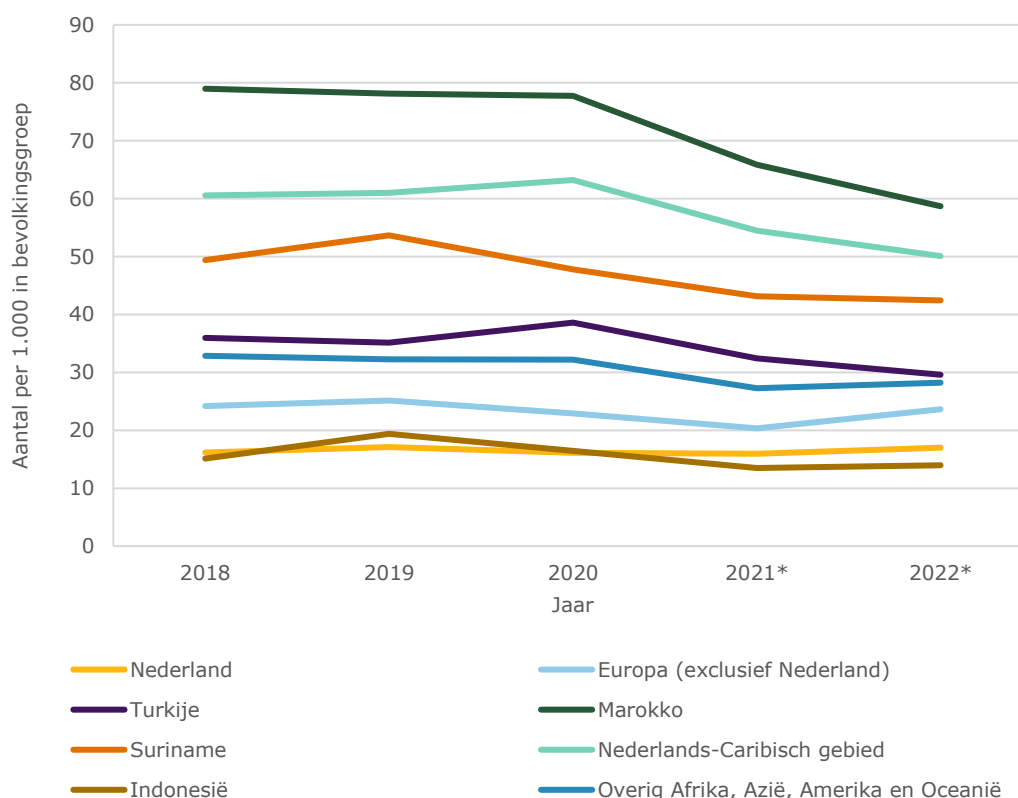
Figuur 2.4a Geregistreeerde minderjarige verdachten naar herkomst, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3, tabel B3.5

Figuur 2.4b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar herkomst, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3, tabel B3.5

Voortijdig schoolverlaten

Van de minderjarige verdachten in 2021 is 1,5% voortijdig schoolverlater. Tussen 1 oktober 2020 en 1 oktober 2021 zijn zij uitgestroomd uit het voortgezet- of middelbaar beroepsonderwijs zonder startkwalificatie (een havo- of vwo-diploma of een mbo-diploma op ten minste niveau 2). Ter vergelijking: van alle 12- tot 18-jarigen in Nederland is in dezelfde periode slechts 0,3% voortijdig schoolverlater. Van de overige minderjarige verdachten in 2021 stond bijna 70% zowel op 1 oktober 2020 als op 1 oktober 2021 ingeschreven in het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. In deze periode is 0,4% van de minderjarigen uitgestroomd met startkwalificatie. De overige minderjarige verdachten (29%) stonden op 1 oktober 2020 niet ingeschreven in het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. Deze laatste groep omvat minderjarigen die nog stonden ingeschreven in het primair onderwijs, minderjarigen die al een startkwalificatie hadden of al eerdere voortijdig schoolverlaters.⁴

Het relatieve aantal minderjarige verdachten is veel hoger onder voortijdig schoolverlaters (70 per 1.000) dan onder niet-voortijdig-schoolverlaters (12 per 1.000;

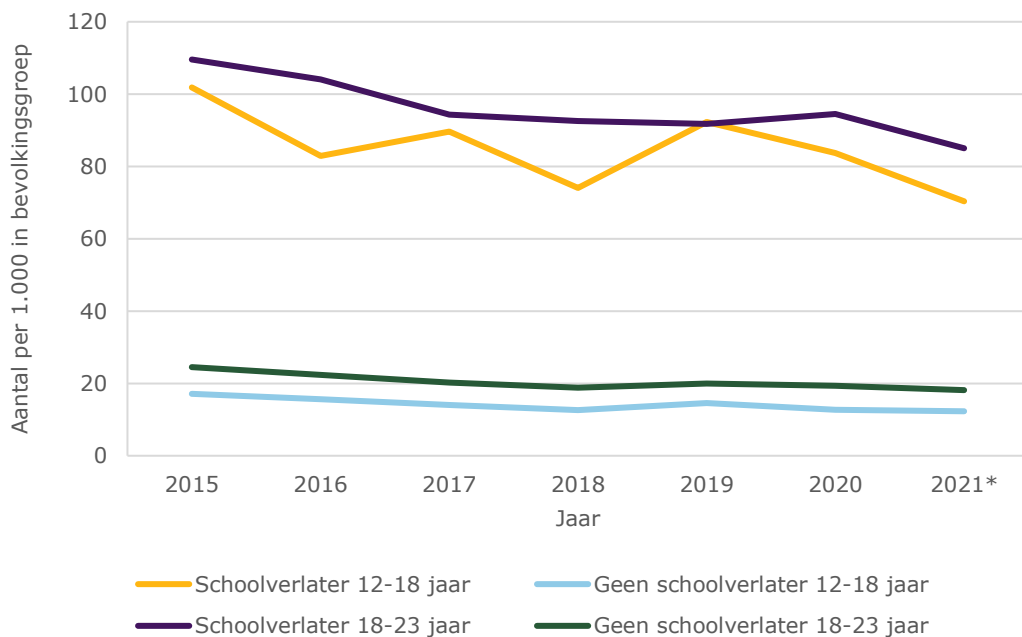
⁴ Voor een methodebeschrijving van de afbakening voortijdig schoolverlaters wordt verwezen naar [de korte onderzoeksbeschrijving](#).

figuur 2.5). Omdat het totaal aantal minderjarige schoolverlaters, zowel onder verdachten (220 in 2021) als in de algemene bevolking (3.140 in 2021) vrij laag is, schommelt het relatieve aantal voortijdig schoolverlaters onder verdachten in deze leeftijdsgroep sterk in de periode 2018 tot en met 2022. Zo nam het relatieve aantal verdachten onder hen in 2019 en 2020 toe ten opzichte van het voorgaande jaar om in 2021 weer af te nemen.

Van de jongvolwassen verdachten in 2021 verliet 10% tussen 1 oktober 2020 en 1 oktober 2021 het onderwijs zonder startkwalificatie. Van de totale populatie van 18- tot 23-jarigen is in deze periode slechts 2,3% voortijdig schoolverlater. Een groot deel van de jongvolwassenen in 2021 was op 1 oktober 2021 niet meer leerplichtig, waardoor zij geen voortijdig schoolverlater meer kunnen worden. De jongvolwassen voortijdig schoolverlaters komen in 2021 naar verhouding bijna 5 keer vaker voor in de verdachtenregistratie van de politie dan de niet-voortijdig-schoolverlaters, respectievelijk 85 en 18 per 1.000 jongvolwassenen (figuur 2.5). In tegenstelling tot het aantal voortijdig schoolverlaters onder minderjarige verdachten, laat het aantal schoolverlaters onder jongvolwassen verdachten in de periode 2018 tot en met 2022 geen stijging zien in 2019 en 2020 maar wel een vergelijkbare daling in 2021.

Figuur 2.5 Geregistreerde jeugdige verdachten naar wel/geen voortijdig schoolverlater, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

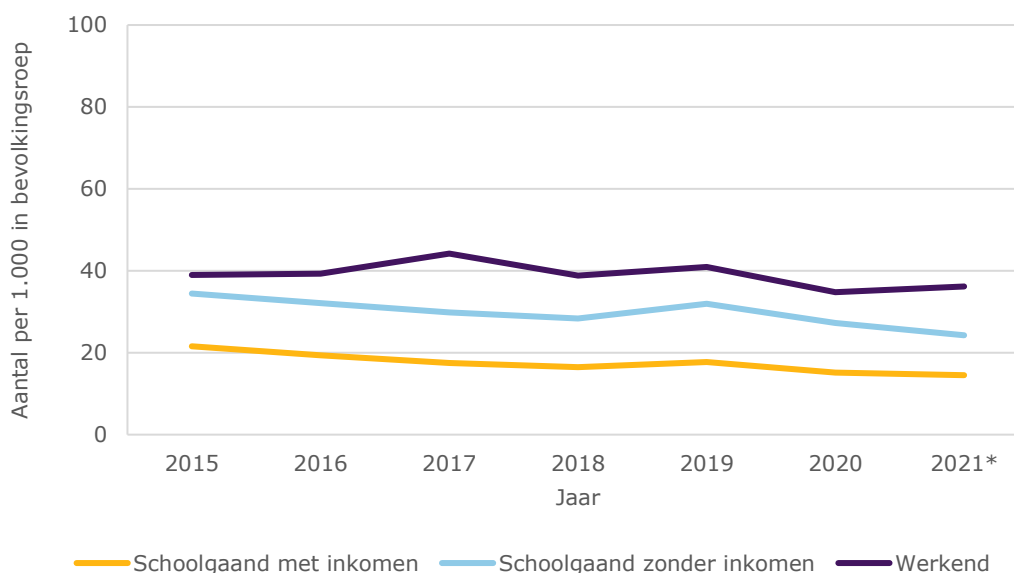
* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3, tabel B3.7

Participatie school/werk

Van de 7.400 16 en 17-jarige verdachten is 92% in 2021 schoolgaand.⁵ Van deze groep verdachten is in 2021 5% werkend zonder dat zij schoolgaand zijn. Deze relatief kleine groep heeft wel een grotere kans op registratie bij de politie (36 per 1.000 in 2021) dan de schoolgaande 16- en 17-jarigen (15 per 1.000 schoolgaanden met inkomen en 24 per 1.000 schoolgaanden zonder inkomen in 2015) (figuur 2.6a). In de periode 2018 tot en met 2022 daalde het aantal 16- en 17-jarige verdachten in alle vier de groepen maar in de tussenliggende jaren 2019 en 2020 lag het aantal wel hoger dan in 2022. Het aantal schoolgaande verdachten met inkomen daalde van 17 naar 15 per 1.000 en nam het aantal schoolgaande verdachten zonder inkomen af van 28 naar 24 per 1.000.

Figuur 2.6a Geregisteerde 16- tot 18-jarige verdachten naar participatie school/werk, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

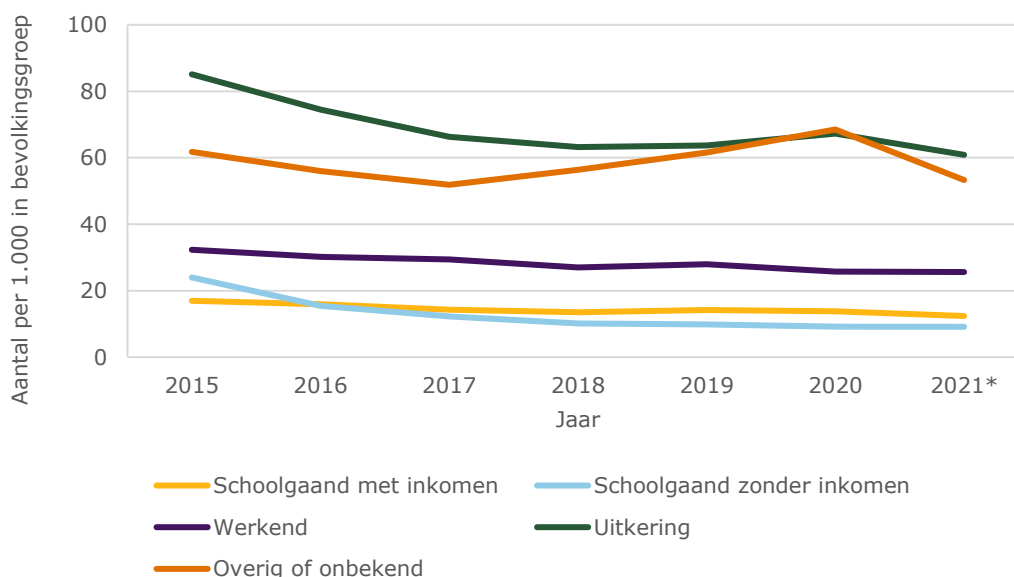

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.8

⁵ Jongeren tot 18 jaar zijn leerplichtig zolang zij nog geen startkwalificatie hebben. Daardoor ontstaat op dit kenmerk pas spreiding vanaf 16 jaar en worden jongeren tot 16 jaar hier niet weergegeven.

Figuur 2.6b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar participatie school/werk, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.8

Van de jongvolwassen verdachten is in 2021 36% schoolgaand, 41% is werkend zonder een opleiding te volgen en 9% heeft een uitkering. In de algehele populatie van jongvolwassenen was deze verhouding respectievelijk 60%, 32% en 3%. Er is dus sprake van een ondervertegenwoordiging van het aantal schoolgaande jongvolwassen verdachten en een oververtegenwoordiging van het aantal jongvolwassen verdachten met een uitkering. In alle vijf groepen is ten opzichte van 2018 een afname in het aantal verdachten te zien (figuur 2.6b).

2.2.2

Gezinskenmerken

In deze paragraaf wordt ingegaan op de ontwikkeling van aantallen geregistreeerde verdachten voor enkele huishoudkenmerken, waarbij we opnieuw apart ingaan op de ontwikkelingen voor minderjarigen en jongvolwassenen.

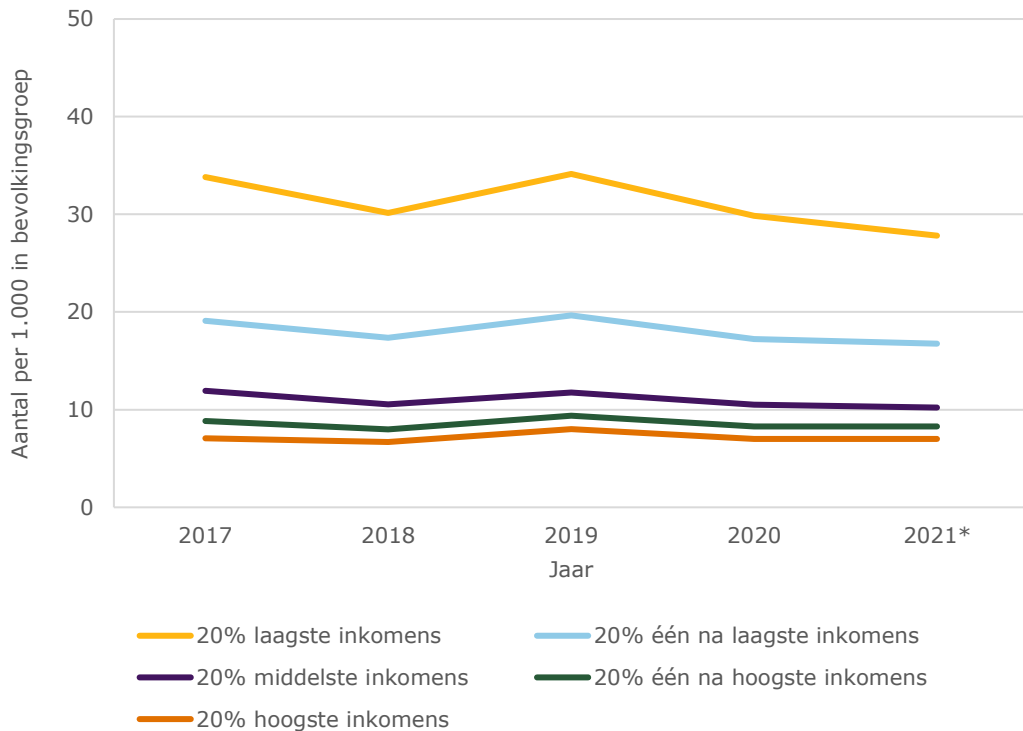
Huishoudinkomen

Alle Nederlandse huishoudens zijn naar oplopend inkomen onderverdeeld in vijf even grote groepen van elk 20%; zogenoemde kwintielen.⁶ In figuur 2.7a is een negatief verband te zien tussen het huishoudinkomen van gezinnen en de kans dat minderjarige gezinsleden worden geregistreerd als verdachte door de politie: het relatieve aantal verdachten is hoger in gezinnen met een lager huishoudinkomen. Met 28 per 1.000 in 2021 is dit aantal het hoogst in de huishoudens uit de laagste inkomensgroep. In de huishoudens uit de hoogste inkomensgroep is het relatieve aantal minderjarige verdachten met 7 per 1.000 minderjarigen het laagst. Tussen 2018 en 2021 nam het aantal minderjarige verdachten alleen voor de twee hoogste inkomensgroepen licht toe.

⁶ Van 6% van de jeugdigen is geen huishoudinkomen bekend. Deze groep is in de analyses buiten beschouwing gelaten.

Ook onder jongvolwassenen is het negatieve verband tussen huishoudinkomen en de kans op registratie door de politie te zien (figuur 2.7b). Het relatieve aantal jongvolwassen verdachten is het hoogst in de laagste inkomensgroep (30 per 1.000 in 2021) en het laagst in de hoogste inkomensgroep (14 per 1.000). Ten opzichte van de minderjarigen is het verschil tussen de laagste- en hoogste inkomensgroep een stuk kleiner. Waar onder minderjarigen het huishoudinkomen veelal bestaat uit het inkomen van de ouders, voert een aanzienlijk deel van de jongvolwassen verdachten zelfstandig een (éénpersoons)huishouden. Dit is een heel andere situatie dan minderjarigen die onderdeel uitmaken van een huishouden met ouders die in de laagste inkomensgroep vallen. In 2021 is alleen in de hoogste inkomensgroep het aantal verdachten toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor.

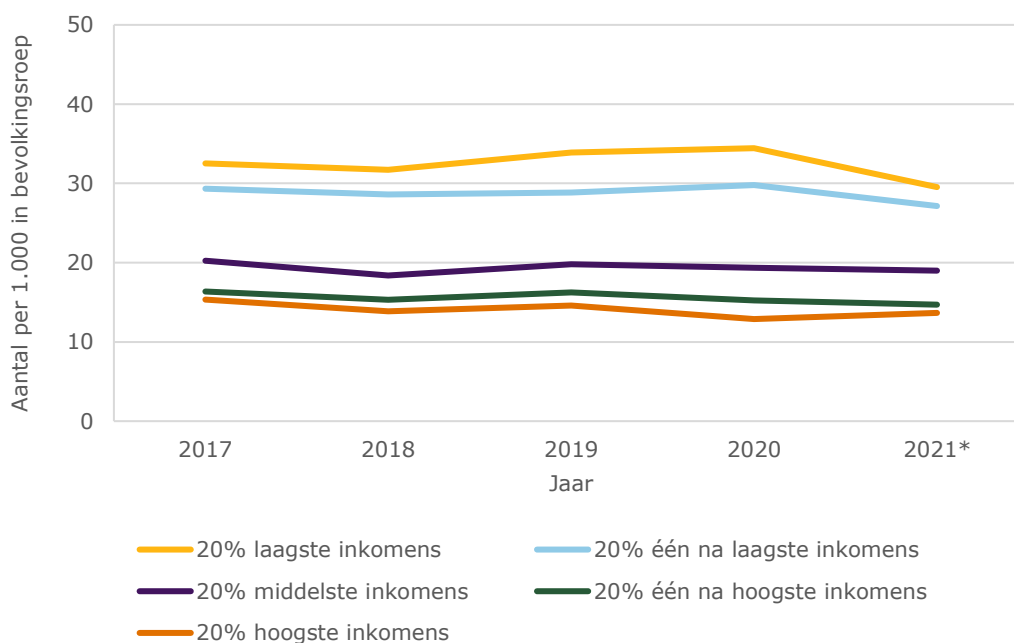
Figuur 2.7a Geregistreerde minderjarige verdachten naar huishoudinkomen, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.9

Figuur 2.7b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar huishoudinkomen, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.9

Huishoudsamenstelling

Van de minderjarige verdachten in 2022 is 53% een thuiswonend kind in een tweeoudergezin en 38% een thuiswonend kind in een eenoudergezin. Daarnaast woont 3% in een instelling.⁷ Van de algehele bevolking woont in 2022 76% van de 12- tot 18-jarigen in een tweeoudergezin, 21% in een eenoudergezin en minder dan 1% in een instelling. Het relatieve aantal verdachten is dan ook beduidend hoger onder minderjarigen in een instelling (90 per 1.000 in 2022) dan onder thuiswonenden; onder de thuiswonenden is het hoger in de eenoudergezinnen (26 per 1.000) dan in de tweeoudergezinnen (10 per 1.000) (zie figuur 2.8a).⁸ Ten opzichte van 2018 nam het aantal minderjarige verdachten dat thuis woonde wat toe en nam het aantal verdachten dat in een instelling woonde af.

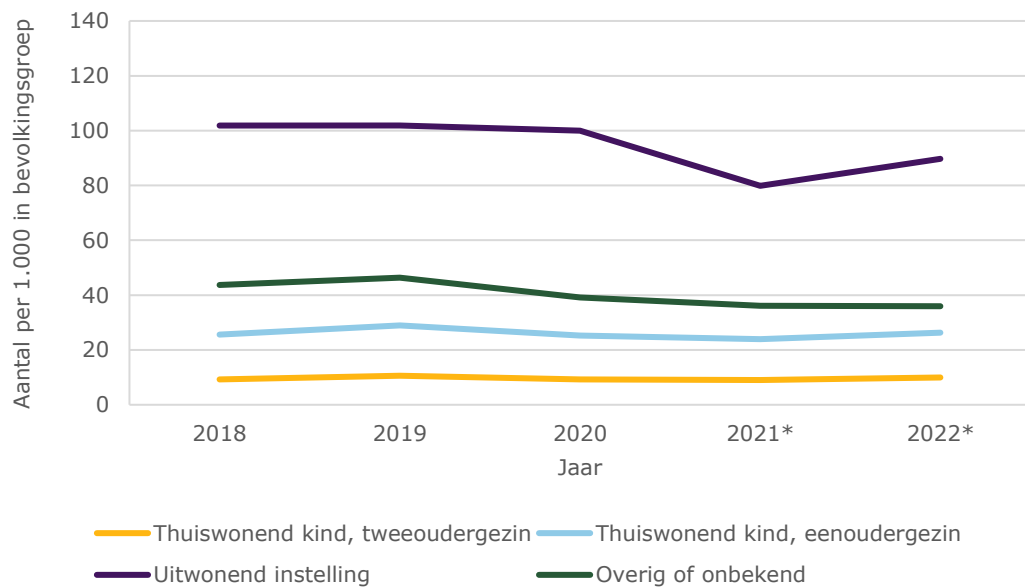
Van de jongvolwassen verdachten in 2022 woont 45% nog bij de ouders (thuiswonend kind in een tweeoudergezin), 26% woont nog thuis in een eenoudergezin en 16% is uitwonend en alleenstaand zonder kind. Voor de totale jongvolwassen bevolking is dit

⁷ Onder instellingen vallen onder meer verpleeg- en verzorgingstehuizen, inrichtingen voor verstandelijk gehandicapten, gezinsvervangende tehuizen, psychiatrische ziekenhuizen, revalidatiecentra, maar ook penitentiaire inrichtingen, waarin de personen in principe voor langere tijd zullen verblijven. Bij minderjarigen gaat het in ongeveer 75% van de gevallen om gezinsvervangende tehuizen, zorginstellingen, opvangcentra en jeugdinternaten. De overige 25% woont in andere soorten instellingen, waaronder justitiële jeugdinrichtingen en penitentiaire inrichtingen.

⁸ Andere huishoudsamenstellingen zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten, omdat zij voor minder dan 1% van de 12- tot 18-jarige bevolking van toepassing zijn. De categorieën uitwonend alleenstaand, uitwonend samenwonend, samenwonend met kind en alleenstaand met kind zijn hierbij samengevoegd met de categorie 'overig of onbekend'.

respectievelijk 57%, 17% en 16%. Ruim 4% van de jongvolwassen verdachten woont zonder kinderen samen en 4% woont in een instelling⁹ (tegenover respectievelijk 5% en 1% in de jongvolwassen bevolking). Het aantal jongvolwassen verdachten is in 2022, met 80 per 1.000, het hoogst onder jongvolwassenen die in een instelling wonen (zie figuur 2.8b). Deze groep verdachten was in de afgelopen drie jaar met bijna 20% wel één van de hardste dalers van alle onderscheiden groepen.

Figuur 2.8a **Geregistreeerde minderjarige verdachten naar huishoudsamenstelling, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep**

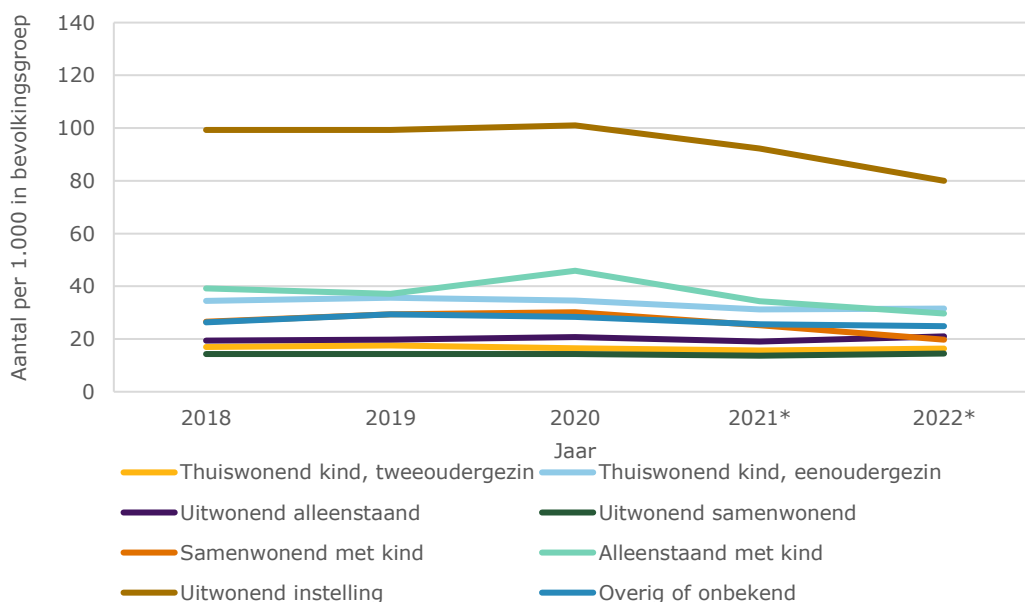

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.10

⁹ Bij jongvolwassenen gaat het in bijna 80% van de gevallen om gezinsvervangende tehuizen, zorginstellingen, opvangcentra en internaten.

Figuur 2.8b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar huishoudsamenstelling, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.10

Woongemeente

In totaal is 19% van alle minderjarige verdachten in 2022 woonachtig in één van de vier grootste gemeenten (de zogenoemde G4). Ter vergelijking: 12% van alle minderjarigen in Nederland woont in 2022 in de G4. Minderjarige verdachten zijn dus oververtegenwoordigd in de vier grote steden.

In 2022 woont 7% van alle minderjarige verdachten in de gemeente Amsterdam, gevolgd door Rotterdam (5,2%) en Den Haag (4,6%).¹⁰ Ook relatief gezien kent Amsterdam in 2022, met 25 per 1.000 12- tot 18-jarigen, het grootste aantal minderjarige verdachten, gevolgd door Rotterdam (22 verdachten per 1.000), Den Haag (21 verdachten per 1.000) en Utrecht (14 verdachten per 1.000; zie figuur 2.9a).

Gemiddeld nam het absolute aantal minderjarige verdachten in de G4 in de periode 2018 tot en met 2022 met 4% af, terwijl in 2019 nog een stijging van 18% zichtbaar was. De daling was in de G4 met 10% het sterkst in Utrecht, maar ook in Amsterdam (8%) en Rotterdam (6%) nam het aantal verdachten af. In Den Haag nam het absolute aantal minderjarige verdachten met 10% toe ten opzichte van 2018.

In 2022 woont 40% van alle minderjarige verdachten in één van de 25 grootste gemeenten van Nederland (de G25, inclusief de G4). Van alle minderjarigen in de bevolking woont 31% in de G25. Minderjarige verdachten zijn dus oververtegenwoordigd in grote steden. Van de 25 grootste gemeenten kenden Breda en Apeldoorn het laagste aantal minderjarige verdachten per inwoner (respectievelijk 9 en 10 per

¹⁰ In tegenstelling tot hoofdstuk 6 in deze monitor, waarin regionale ontwikkelingen in het aantal incidenten gepleegd door jeugdige verdachten beschreven worden, betreffen de gegevens hier unieke verdachten. Daarnaast gaat het hier om ontwikkelingen in de woongemeente van jeugdige verdachten en niet om de gemeente waar zij misdrijven plegen.

1.000). De sterkste daling van 2018 tot en met 2022 zien we in Groningen (35%) en Dordrecht (30%).

In 2022 is bijna 7% van alle jongvolwassen verdachten woonachtig in Amsterdam, gevolgd door Rotterdam (6%), Den Haag (5%) en Utrecht (2%). Net als bij minderjarigen woont 20% van alle jongvolwassen verdachten in 2022 in de G4. Van alle jongvolwassenen in Nederland woont 15% in de G4. Ook jongvolwassen verdachten zijn dus oververtegenwoordigd in de G4. Wanneer we rekening houden met het aantal jongvolwassen inwoners van de betreffende gemeenten, kent niet Amsterdam, maar Rotterdam (32 per 1.000 jongvolwassenen) het grootste aantal jongvolwassen verdachten, gevolgd door Den Haag (31 verdachten per 1.000). Amsterdam komt met 27 verdachten per 1.000 jongvolwassenen op de derde plek, gevolgd door Utrecht (21 per 1.000; zie figuur 2.8b).

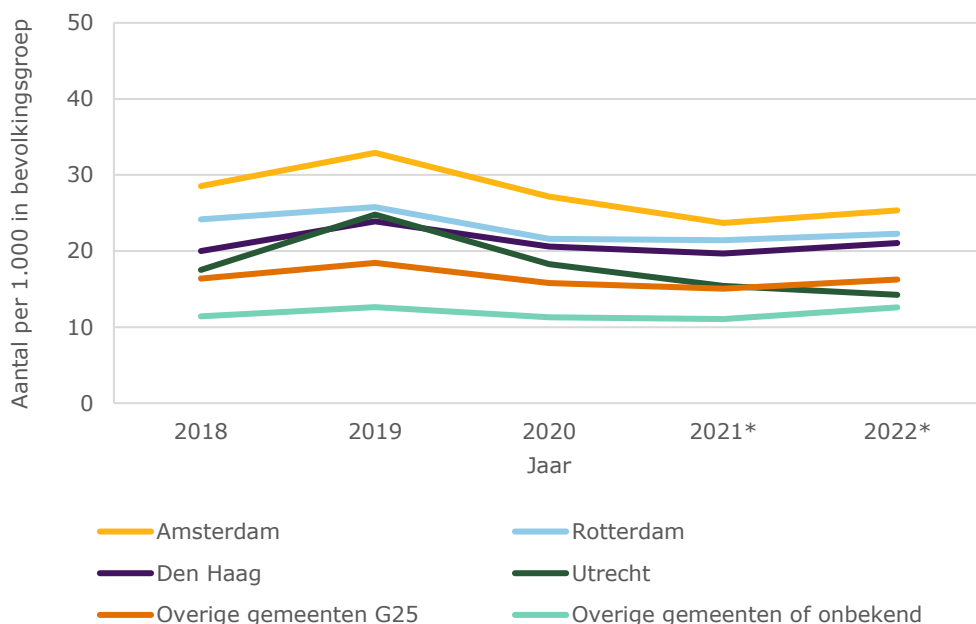
Ten opzichte van 2018 nam het relatieve aantal jongvolwassen verdachten in de G4 met 7% af. Deze afname was iets sterker dan de afname voor heel Nederland (3%). De daling was in Amsterdam (10%) en Utrecht (8%) sterker dan in Den Haag en Rotterdam (beide 4%).

Bijna 23% van de jongvolwassen verdachten is in 2022 woonachtig in één van de overige 25 grootste gemeenten – in totaal woont 43% van alle jongvolwassen verdachten in de G25 (inclusief de G4). Ter vergelijking: 38% van de totale bevolking van 18 tot 23 jaar woont in de G25. Er is dus sprake van een oververtegenwoordiging van jongvolwassen verdachten in de G25.

Het grootste relatieve aantal jongvolwassen verdachten in de overige 21 grootste gemeenten woont in 2022 in Haarlem, Zoetermeer en Amersfoort (respectievelijk 32, 31 en 29 per 1.000 inwoners). Het laagste aantal binnen de G25 vinden we in Maastricht, Groningen en Enschede (respectievelijk 13, 14 en 14 per 1.000). Dat het aantal jongvolwassen verdachten woonachtig in deze steden zo laag is, hangt mogelijk samen met het feit dat dit studentensteden zijn. Er woont een relatief grote groep jongvolwassen studenten in deze steden die weinig misdrijven plegen. Ook in andere universiteitssteden, waaronder Leiden, Nijmegen en Tilburg, is het aantal jongvolwassen verdachten relatief laag. In de periode 2018 tot en met 2022 daalde het relatieve aantal geregistreerde jongvolwassen verdachten met -24% het sterkst in Enschede. In Haarlem stijgt het aantal verdachten sinds 2018 met 31% het sterkst.

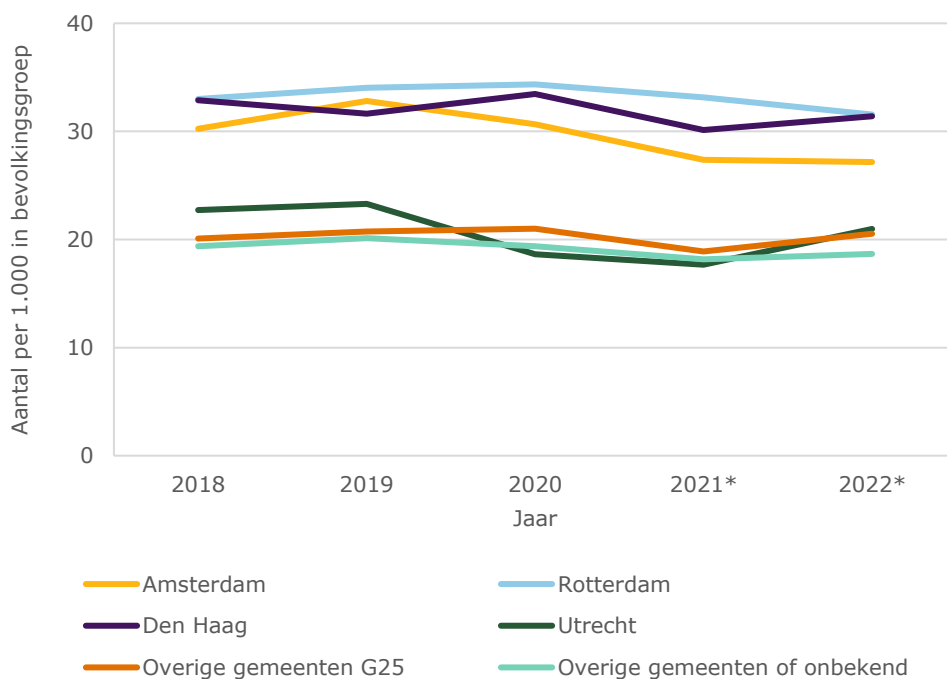
Figuur 2.9a Geregistreeerde minderjarige verdachten naar woongemeente, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.11

Figuur 2.9b Geregistreeerde jongvolwassen verdachten naar woongemeente, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

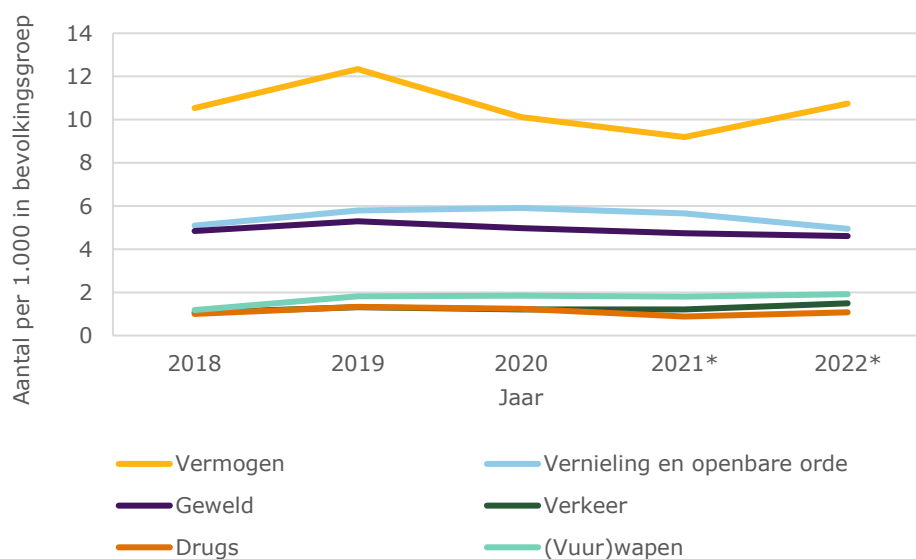
Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.11

2.2.3 Typen misdrijven

In 2022 worden zowel minderjarige jongens als meisjes het vaakst geregistreerd als verdachte van een vermogensmisdrijf (respectievelijk 11 en 6 per 1.000 minderjarigen in de betreffende groep; zie figuur 2.10a en 2.10b).¹¹ Onder jongens komen daarna registraties in verband met vernieling- en openbare-orde-misdrijven en geweldsmisdrijven het vaakst voor (beiden 5 per 1.000 jongens). Onder meisjes komen deze twee typen misdrijven weinig voor (1 per 1.000 meisjes). Het aantal verdachten van (vuur)wapenmisdrijven nam toe in 2019 en 2020 en stabiliseerde in 2021 en 2022. In 2022 werd 1 op de 1.000 minderjarigen verdacht van een (vuur)wapenmisdrijf; zie figuur 2.10e. Ook verkeers- en drugsmisdrijven zien we onder minderjarige verdachten slechts sporadisch.

In de periode 2018 tot en met 2022 zien we naar alle waarschijnlijk een effect van de coronamaatregelen die van kracht waren in de jaren 2020 en 2021. Zowel bij jongens als meisjes zien we voor de jaren 2020 en 2021 een afname van het aantal verdachten van vermogensmisdrijven. In 2022 is het aantal verdachten van vermogensmisdrijven bij de jongens echter weer vergelijkbaar met 2018 en bij de meisjes zelfs 31% hoger dan in 2018.

Figuur 2.10a Geregisteerde minderjarige verdachte jongens naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

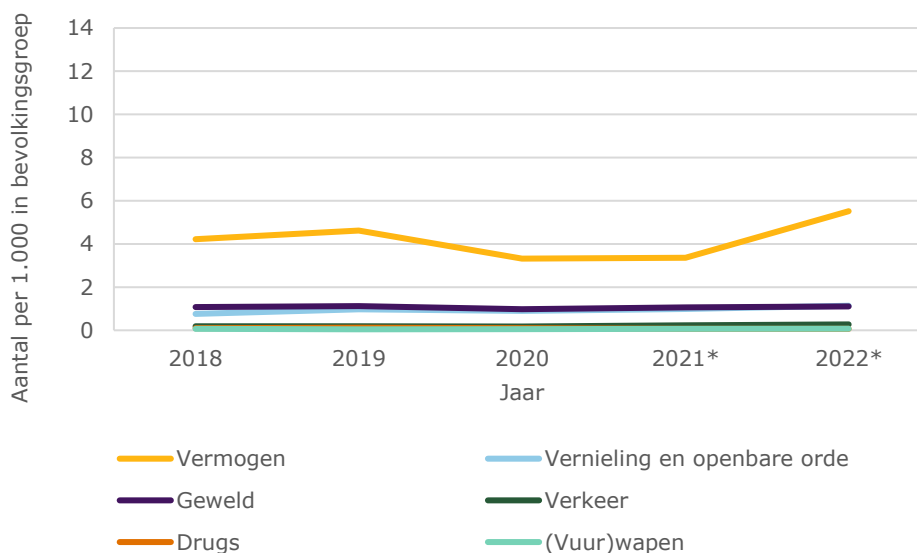

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

¹¹ Wanneer een persoon in een jaar van meerdere misdrijven verdacht wordt, wordt deze persoon bij meerdere typen misdrijven meegeteld.

Figuur 2.10b Geregistreeerde minderjarige verdachte meisjes naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

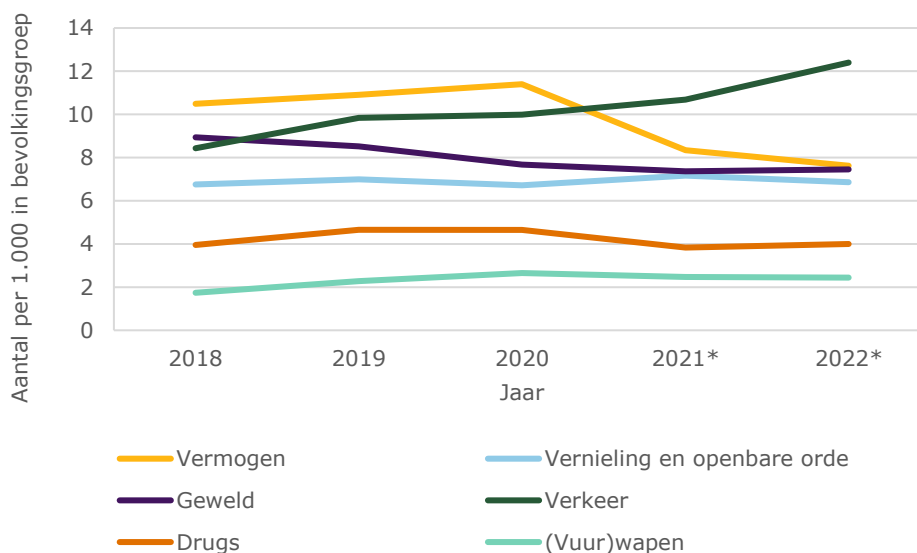

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Onder jongvolwassenen vrouwen zien we de meeste verdachtenregistraties in verband met een vermogensmisdrijf en verkeersmisdrijf (beide 2 per 1.000; zie figuur 2.10d). Onder jongvolwassen mannen worden sinds 2021 meer verdachten voor een verkeersmisdrijf geregistreerd dan voor een vermogensmisdrijf (12 per 1.000; zie figuur 2.10c). Na de verkeersmisdrijven komen onder mannen registraties in verband met een vermogensmisdrijf en geweldsmisdrijf het meest voor (8 en 7 per 1.000). Net als bij minderjarige verdachten zien we bij jongvolwassenen een lichte toename vanaf 2019 bij de registraties van verdachten van een wapenmisdrijf. Maar ook onder jongvolwassenen is slechts 1 op de 1.000 jongeren verdacht van een (vuur)wapenmisdrijf. Zij komen zowel onder de jongvolwassen mannen als vrouwen het minst voor (respectievelijk 2 per 1.000 mannen en 0,1 per 1.000 vrouwen).

Figuur 2.10c Geregisteerde jongvolwassen verdachte mannen naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

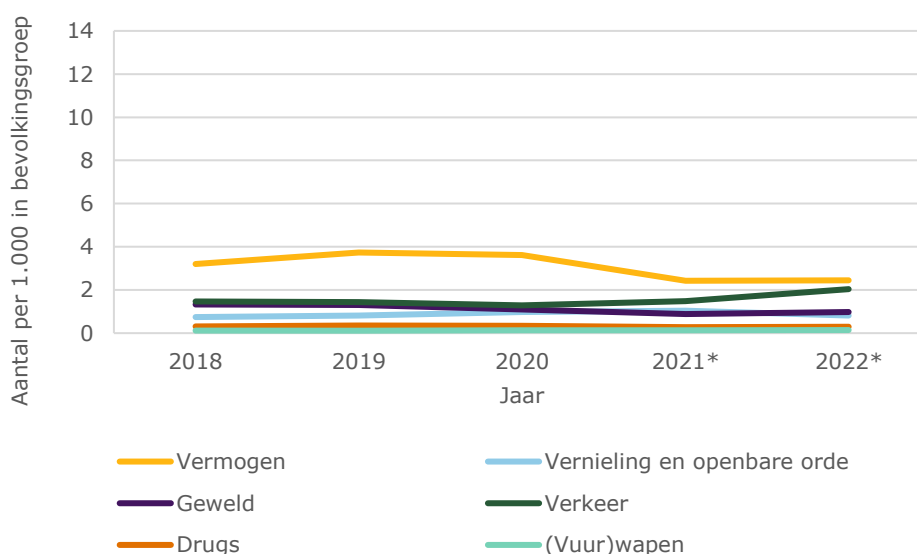

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Zowel onder jongvolwassen mannen als vrouwen daalt het aantal registraties van vermogensmisdrijven en geweldsmisdrijven ten opzichte van 2018. Daarnaast is ook te zien dat de Politie sinds 2021 jongvolwassen verdachten het vaakst registreert voor een verkeersmisdrijf (zie figuur 2.10f).

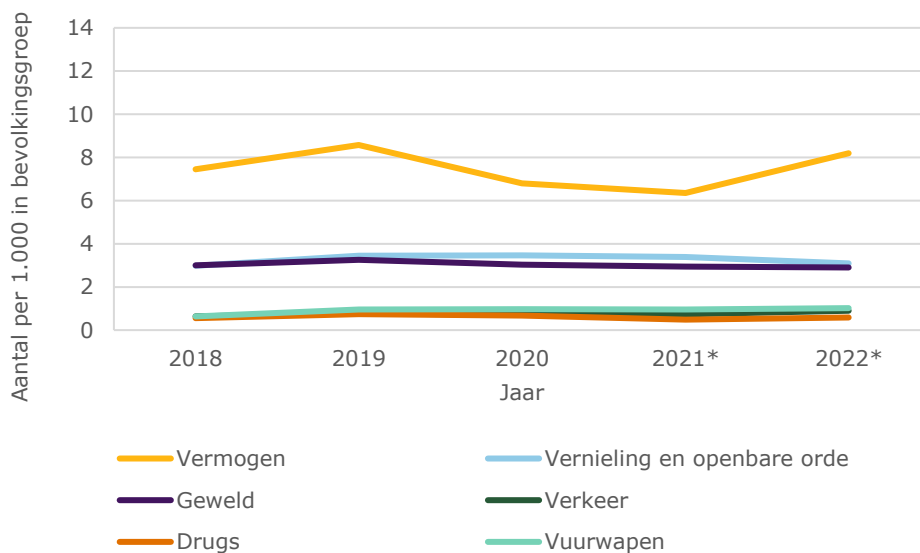
Figuur 2.10d Geregisteerde jongvolwassen verdachte vrouwen naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

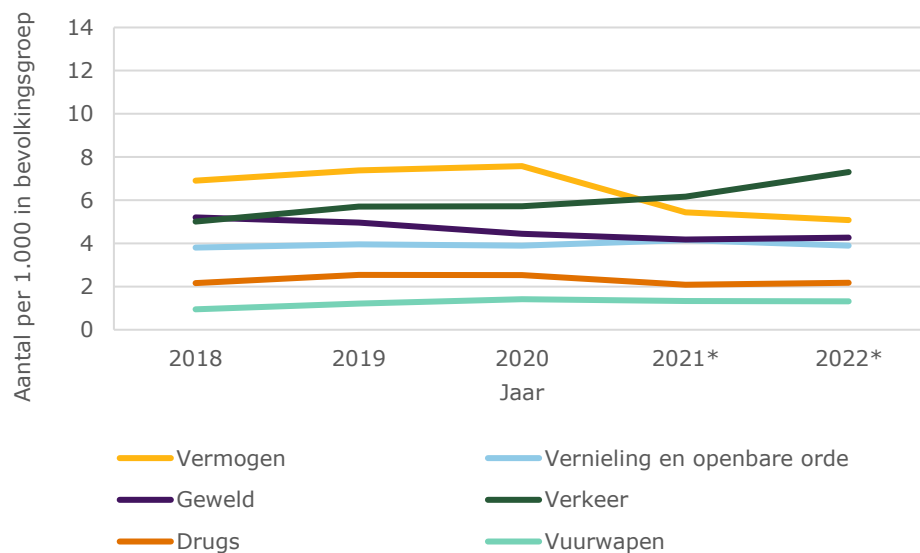
Figuur 2.10e Geregisteerde minderjarige verdachten naar type misdrijf, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Figuur 2.10f Geregisteerde jongvolwassen verdachten naar type misdrijf, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

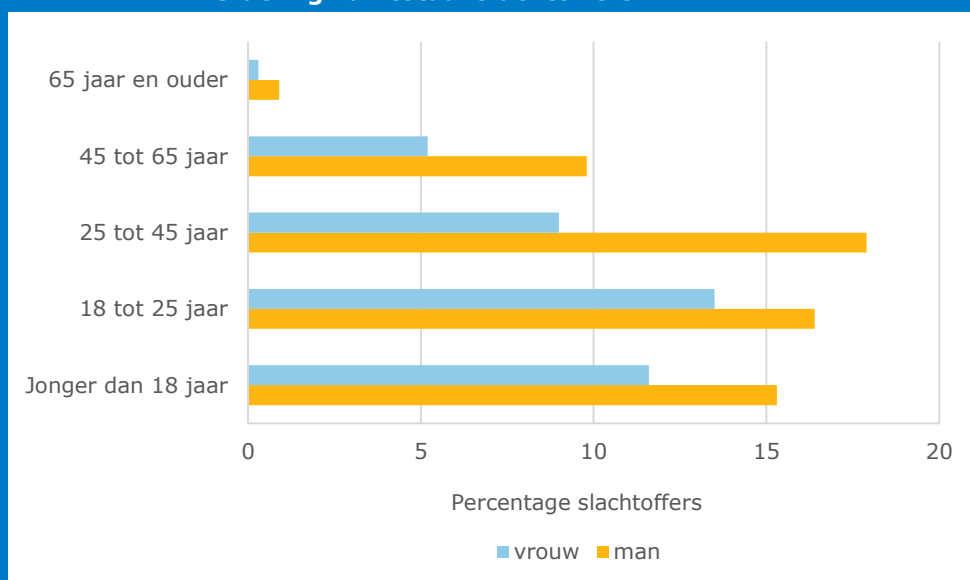

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Box 2.1 Slachtoffers van jeugdige verdachten

Figuur 2.11a Leeftijd en geslacht van slachtoffers van geweldsmisdrijven gepleegd door jeugdige verdachten in 2022,* procentuele verdeling van totaal slachtoffers

* Voorlopige cijfers.

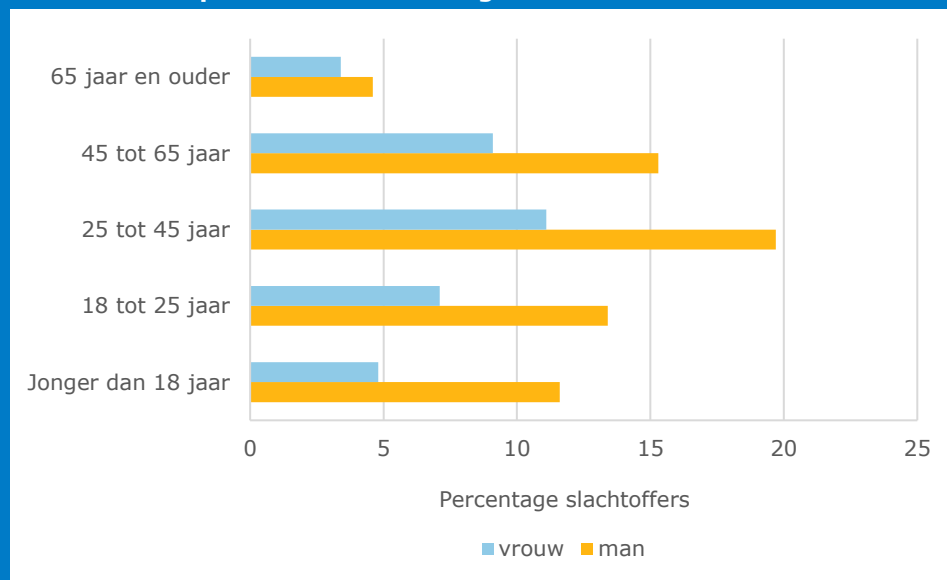
Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.13

In 2022 werden 55.920 misdrijven geregistreerd waarbij ten minste één jeugdige verdachte (12 tot 23 jaar) betrokken was. Bij 20.870 van deze misdrijven (37%) registreerde de politie één of meerdere slachtoffers. Bij de overige misdrijven ging het om misdrijven zonder (bekend) slachtoffer. In totaal ging het om 24.270 personen die slachtoffer werden van een misdrijf gepleegd door een jeugdige verdachte die bekend was bij politie.

De meeste van deze personen waren slachtoffer van een gewelds- of vermogensmisdrijf (respectievelijk 9.630 en 7.500 slachtoffers). Bij geweldsmisdrijven met een jeugdige verdachte werden mannen in alle leeftijdsgroepen vaker slachtoffer dan vrouwen: 64% van de slachtoffers was man (figuur 2.11a). De meeste slachtoffers van geweldsmisdrijven (19%) waren mannen in de leeftijd 25 tot 45 jaar. De meeste vrouwen die slachtoffer werden van een geweldsmisdrijf gepleegd door een jeugdige verdachte vallen in de leeftijdscategorie 18 tot 25 jaar (13% van alle slachtoffers). Slechts 1% van alle slachtoffers van geweldsmisdrijven was 65 jaar of ouder.

Ook bij vermogensmisdrijven met een jeugdige verdachte werden mannen vaker dan vrouwen als slachtoffer geregistreerd: 65% van de slachtoffers was man (figuur 2.11b). Bij zowel mannen als vrouwen valt het grootste deel van de slachtoffers in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar (samen 30% van alle slachtoffers). Slachtoffers van vermogensmisdrijven zijn over het algemeen wat ouder dan slachtoffers van geweldsmisdrijven. Zo worden 65-plussers relatief vaker slachtoffer van een vermogensmisdrijf (14% van alle slachtoffers) dan van een geweldsmisdrijf (1,2% van de slachtoffers).

Figuur 2.11b Leeftijd en geslacht van slachtoffers van vermogens-
misdrijven gepleegd door jeugdige verdachten in 2022,*
procentuele verdeling

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.13

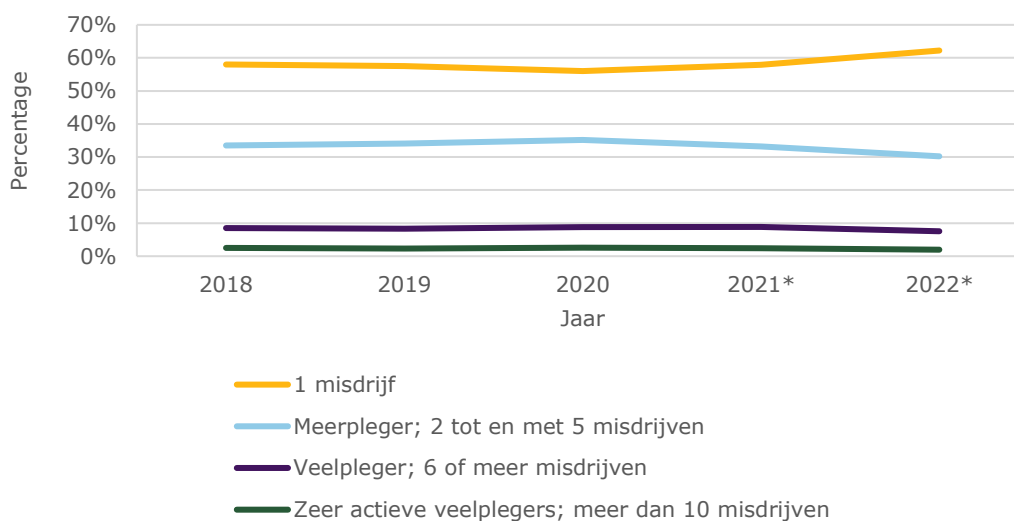
2.2.4 Herhaalde verdenkingen

In deze paragraaf gaan we nader in op de ontwikkelingen onder jeugdigen die meermaals als verdachte zijn geregistreerd.

Van de minderjarige verdachten in 2022 is 62% niet eerder in hun leven door de politie geregistreerd als verdachte van een misdrijf (figuur 2.12a). Van de minderjarige verdachten is 30% voor 2 tot 5 misdrijven eerder door de politie gesignaleerd en 8% is vóór zijn/haar 18e levensjaar al meer dan 6 keer door de politie verdacht van een misdrijf. In 2022 was het aandeel first offenders (1 misdrijf) hoger dan in de afgelopen 10 jaar. Het aandeel zeer actieve veelplegers dat van meer dan 10 misdrijven verdacht werden blijft in de afgelopen 10 jaar vrijwel gelijk.

Ook onder jongvolwassenen zien we in 2022 dat de grootste groep van verdachten niet eerder door de politie is geregistreerd. In de periode voor 2022 was de groep meerplegers nog het grootst. Onder jongvolwassen verdachten is het aandeel zeer actieve veelplegers in 2022 iets gedaald van 10% naar 9%.

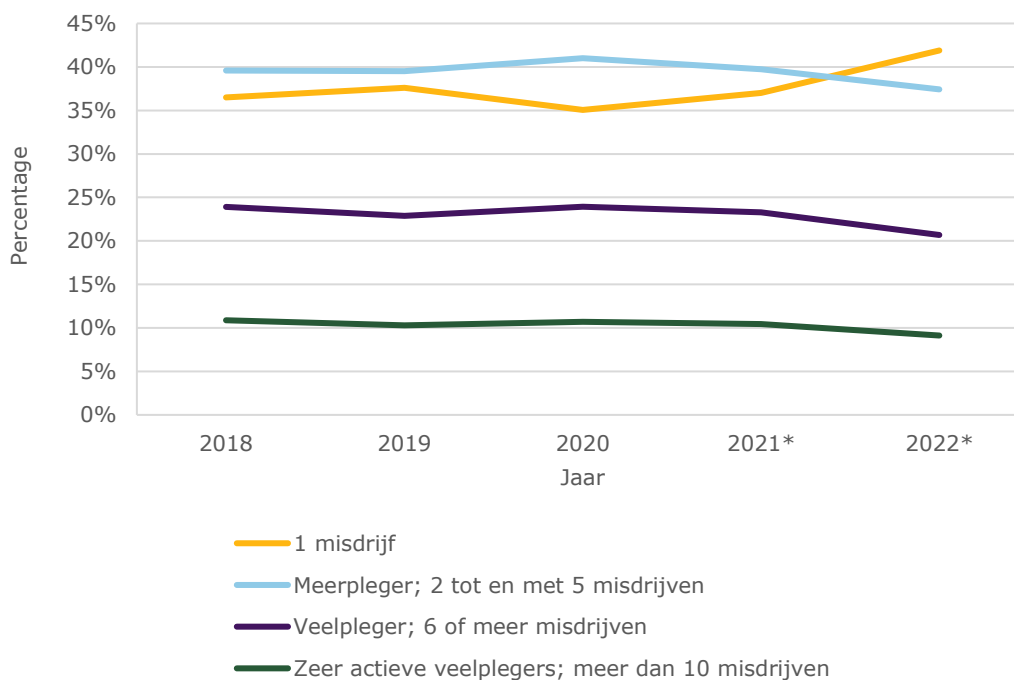
Figuur 2.12a Geregisteerde minderjarige verdachten naar aantal misdrijven in pleegcarrière, procentuele verdeling

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.14

Figuur 2.12b Geregisteerde jongvolwassen verdachten naar aantal misdrijven in pleegcarrière, procentuele verdeling

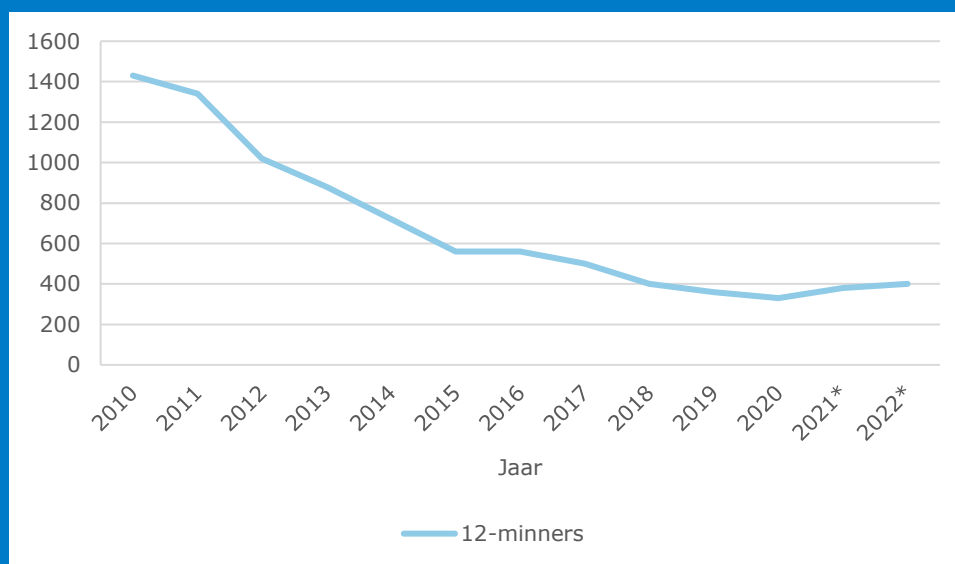
* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.14

Box 2.2 Verdachten jonger dan 12 jaar

Figuur 2.13 Verdachten tot 12 jaar oud, aantal

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS

Jongeren kunnen pas vanaf hun 12e levensjaar strafrechtelijk vervolgd worden voor het plegen van een misdrijf. Toch kunnen ze voor hun 12e al verdacht worden van het plegen van een misdrijf. In 2022 registreerde de Politie 400 kinderen onder de 12 als verdachte van een misdrijf. Van 2010 tot en met 2020 daalde het aantal geregistreerde verdachten onder de 12 met 77%. In 2021 en 2022 registreerde de Politie respectievelijk 50 en 20 kinderen meer als verdachte 12-minner dan het jaar ervoor.

3 Discussie

De daling in het aantal jeugdige verdachten die in de MJC 2020 beschreven werd, lijkt afgelopen jaren te stabiliseren, waarbij het nog niet duidelijk is of er in de meest recente jaren sprake is van een toename.

In 2022 werden 14 per 1.000 minderjarigen als verdachte van een misdrijf geregistreerd. Onder jongvolwassenen lag het relatieve aantal verdachten hoger: 20 per 1.000 jongvolwassenen. In beide leeftijdsgroepen is het aantal verdachten sinds 2010 meer dan gehalveerd. In absolute aantallen ging het in 2022 om respectievelijk 16.800 minderjarige verdachten en 22.800 jongvolwassen verdachten.

In 2018 en 2019 was, voor het eerst sinds 2010, weer een lichte toename te zien in het aantal jeugdige verdachten, waarna dit aantal in 2020 en 2021 weer verder daalde. In 2022 steeg de jeugdcriminaliteit naar het niveau van 2018. De jaren 2020 en 2021 waren jaren waarin de pandemie en de ertegen genomen maatregelen in zekere mate van invloed waren op geregistreeerde jeugdcriminaliteit. Winkeldiefstal was bijvoorbeeld beduidend lager door tijdelijke winkelsluitingen. Het is de vraag of de jeugdcriminaliteit ook gedaald zou zijn zonder de pandemie.

Het aandeel jeugdige verdachten in verschillende bevolkingsgroepen toont in de periode vanaf 2018 een op- en neergaande trend. Deze trend is in vrijwel alle hier beschreven groepen te zien. In een aantal bevolkingsgroepen daalde of steeg het aandeel verdachten in de periode 2018 tot en met 2022 sterker dan in andere groepen. Zo daalde onder zowel minderjarigen als jongvolwassenen het aandeel verdachten met een Marokkaanse herkomst sterker dan in andere groepen. Een opvallende uitzondering op de daling in jeugdige verdachten in de afgelopen vijf jaren betrof de trend onder minderjarige meisjes. In de periode 2018 tot en met 2022 was een stevige toename te zien van het aandeel meisjes dat de politie registreerde als verdachte van een misdrijf. Meisjes werden vooral vaker verdacht van vermogensmisdrijven zoals winkeldiefstal. Het totaal aandeel verdachte meisjes is in 2022 in 1 jaar zelfs toegenomen tot het niveau van 2016. Bij de minderjarige jongens was tussen 2018 en 2022 nog wel een lichte afname (-1%) te zien.

Onder jongvolwassenen daalde het aandeel verdachte voortijdig schoolverlaters in de periode 2018 tot en met 2021 met 8%. Toch blijven voortijdig schoolverlaters oververtegenwoordigd als verdachte. Ook onder minderjarigen is het aandeel verdachten veel hoger onder voortijdig schoolverlaters dan onder niet voortijdig schoolverlaters.

Het aandeel jeugdige verdachten nam sinds 2018 in de 4 grote gemeenten naar verhouding sterker af dan in heel Nederland. Jeugdige verdachten zijn wel nog steeds oververtegenwoordigd in de vier grote gemeenten (G4).

Het totaal aandeel jeugdige verdachten was in 2022 vrijwel gelijk aan het aandeel in 2018. Als we echter kijken naar specifieke type misdrijven en tussenliggende jaren in de periode 2018 tot en met 2022 zien we wel degelijk grotere schommelingen dan de totaalcijfers doen vermoeden. Zo steeg onder jongvolwassenen het aandeel verdachten van verkeersmisdrijven tot 7 verdachten per 1.000 jongvolwassenen en was het in 2021 en 2022 zelfs het meest voorkomende misdrijf waarvan jongvolwassenen verdacht werden. Voorheen waren vermogensmisdrijven nog het meest voorkomende type misdrijf maar sinds 2018 is het aandeel verdachte jongvolwassenen met een kwart gedaald. Onder minderjarige verdachten zijn het nog wel voornamelijk ver-

mogensmisdrijven waarvan zij verdacht worden. Na een stijging van het aandeel minderjarige verdachten van vermogensmisdrijven in 2019 zagen we in de jaren 2020 en 2021 zien we significant minder verdachten van voornamelijk winkeldiefstal, en veel voorkomend vermogensmisdrijf. In 2022 zien we een abrupt einde aan de daling die ervoor zorgt dat het aandeel verdachten weer bijna gelijk is aan het aandeel in 2018. In 2022 alleen wel met een groter aandeel verdachte minderjarige meisjes dan in 2018.

Zowel onder minderjarigen als onder jongvolwassenen steeg het aantal (vuur)wapen en drugsmisdrijven in 2019, maar is in de jaren erna min of meer stabiel gebleven. Ten opzichte van andere typen misdrijven komen deze misdrijven nog steeds relatief weinig voor en de toename (voornamelijk in 2019) wordt mogelijk deels veroorzaakt door een verandering in de manier waarop de politie misdrijven registreert.

De meeste geregistreerde slachtoffers van jeugdige verdachten in 2022 betreffen slachtoffers van gewelds- en vermogensmisdrijven. Mannen worden in beide gevallen vaker slachtoffer dan vrouwen. Slachtoffers van vermogensmisdrijven zijn over het algemeen ouder dan slachtoffers van geweldsmisdrijven.

De verdachtenaantallen voor 2021 en 2022 zijn gebaseerd op voorlopige gegevens, dus er kunnen op basis van deze cijfers nog geen definitieve conclusies worden getrokken. Een deel van de misdrijven uit 2021 en 2022 zal nog opgehelderd worden, dus het aantal verdachten zal naar verwachting nog iets toenemen. In voorgaande jaren bleek het uiteindelijke aantal verdachten gemiddeld nog 4% toe te nemen in het laatste jaar. Deze onderschatting varieert echter sterk per type delict en per jaar. Ter illustratie: de hier gerapporteerde aantallen jeugdige verdachten in 2020, die in de MJC 2020 nog voorlopig waren, liggen in deze editie ongeveer 5% hoger dan in 2020.

Concluderend, de daling in het aandeel verdachten onder de jeugdigen in de jaren tien van deze eeuw lijkt in de meest recente jaren tot aan 2022 te stabiliseren. Uitgesplitst naar verschillende bevolkingsgroepen en achtergronden zien we wel enige schommelingen in de trends. Opvallend is de toename van meisjes in de verdachtenregistraties in het laatste jaar, evenals die van jeugdige verdachten van vermogensdelicten, voornamelijk winkeldiefstal (tot het niveau van 2018) en drugs- en wapendelicten hoewel deze laatste nog steeds maar een klein aandeel van het totaal aantal misdrijven onder jeugdige verdachten zijn. Door de voorlopigheid van de cijfers in de twee meest recente jaren en de mogelijke gevolgen van de maatregelen gedurende de pandemie op de criminaliteitscijfers, is nog niet te zeggen welke richting de trend van het aantal verdachten van een misdrijf onder jeugdigen continueert.

Summary

Juvenile crime monitor 2023

Juvenile suspects of offenses; developments until 2023

Since 2010, the number of minors registered by the police as suspects of crimes has more than halved in 2022. The decline in the share of suspects among youths in the 2010s appears to have stabilised in the most recent years until 2023. There are however some fluctuations in the trends when broken down by different population groups and backgrounds. Notably, the number of girls in the suspect registrations has increased in 2022, as well as the number of juvenile suspects of property crimes, mainly shoplifting and drug and weapon offenses. These latter types of offenses constitutes a small share of the total number of crimes among juvenile suspects.

The COVID-19 measures in 2020 and 2021 have had a dampening effect on the number of juveniles coming into contact with the police. To what extent there is still an expected effect in 2022 and later remains unknown and needs further examination. Due to the provisional nature of the data in the most recent years (due to ongoing cases and backlogs in registration systems) and the potential impact of pandemic measures on (recorded) crime rates, it is not yet possible to determine the direction in which the trends in the number of juvenile suspects and subsequent criminal prosecutions will continue.

Objective and research question of the study

The main research question addressed in this study was: What are the developments in registered juvenile police suspects in the period from 2010 until 2023?

Key findings:

- From 2010 to 2022, the number of juvenile suspects more than halved, but the numbers appear to be stabilizing in recent years. In 2022, the number of juvenile suspects increased to the level of 2018. The COVID-19 measures presumably had a dampening effect on registered juvenile crime in 2020 and 2021.
- In 2022, 14 out of 1,000 minors (16,800 12 to 18 year olds) were registered as suspects of a crime. Among young adults (defined here as 18 to 23 years old), the relative number of suspects was higher, with 20 out of 1,000 individuals aged 18 to 23 (22,800 young adults).
- Since 2010, the number of minors registered by the police as suspects of crimes has more than halved in 2022. The decline in the share of suspects among youths in the 2010s appears to have stabilised in the most recent years until 2023. There are however some fluctuations in the trends when broken down by different population groups and backgrounds. Notably, the number of girls in the suspect registrations has increased in 2022, as well as the number of juvenile suspects of property crimes, mainly shoplifting and drug and weapon offenses. These latter types of offenses constitutes a small share of the total number of crimes among juvenile suspects.

- The COVID-19 measures in 2020 and 2021 have had a dampening effect on the number of juveniles coming into contact with the police. To what extent there is still an expected effect in 2022 and later remains unknown and needs further examination. Due to the provisional nature of the data in the most recent years (due to ongoing cases and backlogs in registration systems) and the potential impact of pandemic measures on (recorded) crime rates, it is not yet possible to determine the direction in which the trends in the number of juvenile suspects and subsequent criminal prosecutions will continue.

Research question of the study

The main research question addressed in this study was: What are the developments in registered juvenile police suspects in the period from 2010 until 2023?

Key findings

- From 2010 to 2022, the number of juvenile suspects more than halved, but the numbers appear to be stabilizing in recent years. In 2022, the number of juvenile suspects increased to the level of 2018. The COVID-19 measures presumably had a dampening effect on registered juvenile crime in 2020 and 2021.
- - In 2022, 14 out of 1,000 minors (16,800 12 to 18 year olds) were registered as suspects of a crime. Among young adults (defined here as 18 to 23 years old), the relative number of suspects was higher, with 20 out of 1,000 individuals aged 18 to 23 (22,800 young adults).
- When broken down by different population groups, the developments in recent years are similar to the overall trend. However, there are some exceptions. For instance, among youths with a Moroccan migration background, a significant decrease in juvenile suspects is observed.
- From 2018 to 2022, there has been an increase in the number of female suspects among minors, reaching the level of 2016. Particularly girls were often suspected of property crimes such as shoplifting. It should however be noted that girls still constitute only a relatively small proportion of the juvenile suspect population. In 2022, 26% of the minor suspect population were girls, while among young adult suspects, 15% were female.
- Although early school leavers make up a small part of the juvenile and young adult population, they are overrepresented in the group of juvenile and young adult suspects. Among young adults suspects, the proportion of early school leavers decreased by 8% from 2018 to 2021. The trend in the number of early school leavers among minor suspects fluctuates.
- The number of suspects from the lowest-income groups and institutional residents decreased significantly among minors and young adults.
- When broken down by type of crime, the registered crime trends show fluctuations. Property crimes, especially shoplifting, are the most common offenses among juvenile suspects. In 2022, there was an increase in these offenses compared to the previous two years, reaching the level of 2018. The number of juvenile suspects involved in (fire)arm and drug offenses remained relatively stable from 2018 to 2022.
- The numbers of juvenile suspects are partially based on preliminary data. Due to some of the offenses not yet being cleared, backlogs in case processing and the system, or due to youth ultimately not being identified as suspects or being found

not guilty, the numbers may change slightly in subsequent years. It is not possible to estimate the exact percentages by which they may change.

- When broken down by different population groups, the developments in recent years are similar to the overall trend. However, there are some exceptions. For instance, among youths with a Moroccan migration background, a significant decrease in juvenile suspects is observed.
- From 2018 to 2022, there has been an increase in the number of female suspects among minors, reaching the level of 2016. Particularly girls were often suspected of property crimes such as shoplifting. It should however be noted that girls still constitute only a relatively small proportion of the juvenile suspect population. In 2022, 26% of the minor suspect population were girls, while among young adult suspects, 15% were female.
- Although early school leavers make up a small part of the juvenile and young adult population, they are overrepresented in the group of juvenile and young adult suspects. Among young adults suspects, the proportion of early school leavers decreased by 8% from 2018 to 2021. The trend in the number of early school leavers among minor suspects fluctuates.
- The number of suspects from the lowest-income groups and institutional residents decreased significantly among minors and young adults.
- When broken down by type of crime, the registered crime trends show fluctuations. Property crimes, especially shoplifting, are the most common offenses among juvenile suspects. In 2022, there was an increase in these offenses compared to the previous two years, reaching the level of 2018. The number of juvenile suspects involved in (fire)arm and drug offenses remained relatively stable from 2018 to 2022.

The numbers of juvenile suspects are partially based on preliminary data. Due to some of the offenses not yet being cleared, backlogs in case processing and the system, or due to youth ultimately not being identified as suspects or being found not guilty, the numbers may change slightly in subsequent years. It is not possible to estimate the exact percentages by which they may change.

Literatuur

- Dieleman, D., Van Gaalen, R., & De Regt, S. (2020). De rol van gezin, opleiding en migratieachtergrond bij veroordeelde jongvolwassenen. In M. de Mooij, D. Dieleman & S. de Regt (red.), *Jaarrapport Integratie 2020* (pp. 157–189). Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Van der Laan, A. M. & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017*. WODC/CBS. Cahier 2018-1.
- Van der Laan, A. M., Beerthuizen, M. G. C. J., & Boot, N. C. (2021). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2020*. Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2021-9.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Mw. dr. M. Slotboom

Vrije Universiteit

Leden

Dhr. drs. T. Eijken

Ministerie van Justitie en Veiligheid, Directoraat-
Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB)

Dhr. em. prof. dr. H. Elffers

Vrije Universiteit / NSCR

Dhr. dr. H. Ferwerda

Bureau Beke

Dhr. dr. R. Roks

Erasmus Universiteit Rotterdam

Dhr. dr. W. Steenbeek

NSCR

Mw. dr. M. Weulen Kranenburg

Vrije Universiteit

Bijlage 2 Methodologie

Jeugdige verdachten

Voor de ontwikkeling van het aantal jeugdige verdachten maken we gebruik van informatie over geregistreerde verdachten in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie. De gerapporteerde aantallen betreffen unieke personen. Niet alle verdachten die door de politie worden geregistreerd, worden ook daadwerkelijk aangehouden. Tegen een deel van de geregistreerde verdachten wordt geen proces-verbaal opgemaakt, bijvoorbeeld vanwege een gebrek aan bewijs of omdat de verdachte onschuldig blijkt. Tussen 2005 en 2015 lag het aantal aangehouden jeugdige verdachten ongeveer 30% lager dan het aantal geregistreerde verdachten (Van der Laan & Beerthuizen, 2018). Onder minderjarigen was dit verschil groter dan onder jongvolwassenen (respectievelijk 41% en 19% in deze periode), omdat minderjarigen onder voorwaarden een Halt-sanctie opgelegd kunnen krijgen. Tegen hen wordt in dat geval geen proces-verbaal van aanhouding opgemaakt.

Omdat de bevolkingsomvang per leeftijdsgroep niet gelijk is en over de tijd ook binnen groepen kan veranderen, tonen we in de meeste figuren in dit deelrapport het relatieve aantal aangehouden verdachten per 1.000 leeftijdgenoten in de Nederlandse bevolking.

De in deze publicatie gebruikte gegevens over jeugdige verdachten zijn gekoppeld aan het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB) van het CBS.¹² In BVH geregistreerde verdachten zonder geldig Nederlands adres komen in het SSB niet voor en worden in dit deelrapport daarom niet meegeteld. In 2019 ging het om 8% van alle geregistreerde jeugdige verdachten.

Bepaling leeftijd en andere achtergrondkenmerken die over de tijd kunnen variëren

De leeftijden waar de MJC zich op richt zijn 12- tot 18-jarigen (minderjarigen) en 18- tot 23-jarigen (jongvolwassenen). Daarnaast maken we bij minderjarigen in sommige gevallen onderscheid tussen 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen. Voor deze laatste groep is potentieel het volwassenenstrafrecht toe te passen bij ernstige delicten. Bij het bepalen van de leeftijd kijken we naar de leeftijd op de laatste vrijdag van september in het jaar waarin men als verdachte is geregistreerd.¹³ Dezelfde werkwijze is gehanteerd voor de koppeling van andere achtergrondkenmerken die over de tijd kunnen variëren, zoals de huishoudenssamenstelling en het huishoudinkomen.

Delicten

In paragraaf 2.2.6 van dit deelrapport wordt onderscheid gemaakt tussen vermogensmisdrijven, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag, geweldsmisdrijven, verkeersmisdrijven, drugsmisdrijven en (vuur)wapenmisdrijven. Wanneer

¹² Voor een meer uitgebreide beschrijving van het SSB wordt verwezen naar www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/stelsel-van-sociaal-statistische-bestanden--ssb--.

¹³ Deze werkwijze komt overeen met de CBS-verdachtenstatistieken, maar wijkt af van de manier waarop de leeftijd van verdachten en strafrechtelijke daders in andere hoofdstukken in deze monitor wordt bepaald, namelijk op de pleegdatum van het misdrijf. Als gevolg hiervan kunnen de aantallen minderjarige en jongvolwassen verdachten in dit hoofdstuk licht afwijken van die in andere hoofdstukken.

een persoon in één jaar verdacht is van meerdere typen misdrijven, dan tellen we deze persoon per type mee. Per type telt een persoon echter slechts één keer mee, ook wanneer hij of zij meerdere keren verdacht is geweest van dat type misdrijf.

Bijlage 3 Tabellen

Tabel B3.1 Geregisteerde jeugdige verdachten, per 1.000 leeftijdsgenoten

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12 t/m 17 jaar	21	19	18	17	15	14	15	13	13	14
12 t/m 15 jaar	15	14	13	13	11	10	11	10	10	12
16 t/m 17 jaar	32	29	28	25	23	22	24	20	19	20
18 t/m 22 jaar	34	31	27	25	23	21	22	21	20	20

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.2 Geregisteerde verdachten in 2021 en 2022 naar type misdrijf, per 1.000 in de betreffende bevolkingsgroep

	2021*	2022*
12 t/m 17 jaar		
vermogen	6	8
vernieling	3	3
geweld	3	3
verkeer	1	1
drugs	0	1
(vuur)wapen	1	1
18 t/m 22 jaar		
vermogen	5	5
vernieling	4	4
geweld	4	4
verkeer	6	7
drugs	2	2
(vuur)wapen	1	1

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.3 Age-crime curves van geregisteerde jeugdige verdachten voor de jaren 2010, 2016, 2019 en 2022 per 1.000 leeftijdsgenoten

Leeftijd	2010	2016	2019	2022*
12 jaar	7	4	3	3
13 jaar	17	9	7	9
14 jaar	29	16	15	15
15 jaar	40	21	19	18
16 jaar	45	25	23	20
17 jaar	50	26	25	20
18 jaar	48	27	24	21
19 jaar	48	26	23	22
20 jaar	45	25	22	21
21 jaar	42	23	20	20
22 jaar	38	23	19	19

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.4 Geregisteerde jeugdige verdachten naar geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12- tot 18-jarige jongens	31	29	28	26	23	21	24	21	20	21
12- tot 18-jarige meisjes	10	9	8	8	7	6	7	5	5	8
18- tot 23-jarige mannen	55	50	45	41	37	35	36	35	33	34
18- tot 23-jarige vrouwen	12	11	9	8	7	7	7	7	6	6

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.5   **Geregistreeerde jeugdige verdachten naar herkomstland per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep**

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12 t/m 17 jaar													
Nederland	23	21	18	15	14	13	12	12	10	11	10	10	11
Europa (exclusief Nederland)	39	35	30	25	24	21	20	19	16	18	15	13	15
Turkije	55	50	43	37	33	33	30	22	19	22	19	15	18
Marokko	108	100	84	76	66	63	54	41	37	41	35	31	31
Suriname	70	63	57	51	48	49	41	39	35	38	32	30	31
Nederlands-Caribisch gebied	95	83	81	72	67	64	58	51	47	50	42	38	44
Indonesië	31	27	23	21	19	17	15	15	11	15	11	12	13
Overig Afrika, Azië, Amerika en Oceanië	49	44	39	34	31	31	28	24	22	24	21	19	21
18 t/m 22 jaar													
Nederland	36	34	31	26	24	21	19	17	16	17	16	16	17
Europa (exclusief Nederland)	48	43	39	35	32	33	28	26	24	25	23	20	24
Turkije	72	69	67	60	55	48	44	38	36	35	39	32	30
Marokko	159	153	141	132	119	113	97	88	79	78	78	66	59
Suriname	98	95	85	77	71	62	58	51	49	54	48	43	42
Nederlands-Caribisch gebied	112	110	102	95	85	74	69	63	61	61	63	54	50
Indonesië	36	34	29	27	24	19	18	19	15	19	16	13	14
Overig Afrika, Azië, Amerika en Oceanië	62	60	56	50	45	40	37	34	33	32	32	27	28

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.6   **Geregistreeerde jeugdige verdachten naar herkomst, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep**

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12 t/m 17 jaar													
In Nederland geboren	30	27	24	20	18	18	16	15	13	15	13	13	14
ouders geboren in Nederland	23	21	18	15	13	13	12	11	10	11	10	10	11
1 ouder geboren in het buitenland	39	36	33	28	26	26	24	21	19	22	19	18	20
2 ouders geboren in het buitenland	74	66	57	52	47	46	41	34	30	34	29	25	26
In het buitenland geboren	59	53	47	38	35	32	27	23	21	23	19	17	20
18 t/m 22 jaar													
In Nederland geboren	43	41	37	33	30	27	24	22	21	22	21	20	21
ouders geboren in Nederland	35	33	30	26	23	20	19	17	16	17	16	16	17
1 ouder geboren in het buitenland	52	51	48	42	40	33	31	29	29	30	29	28	28
2 ouders geboren in het buitenland	98	97	89	83	74	69	62	55	52	54	54	46	42
In het buitenland geboren	61	56	50	45	39	34	28	26	23	22	21	17	19

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.7   **Geregistreeerde jeugdige verdachten naar wel/geen voortijdig schoolverlater, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep**

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*
12 t/m 17 jaar									
Voortijdig schoolverlater		111	102	83	90	74	92	84	70
Geen voortijdig schoolverlater		18	17	16	14	13	15	13	12
18 t/m 22 jaar									
Voortijdig schoolverlater		116	110	104	94	93	92	94	85
Geen voortijdig schoolverlater		28	25	22	20	19	20	19	18

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.8   **Geregistreerde jeugdige verdachten naar participatie school/ werk, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep**

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*
16 t/m 17 jaar									
Schoolgaand met inkomen	23	22	22	19	17	17	18	15	15
Schoolgaand zonder inkomen	41	36	34	32	30	28	32	27	24
Werkend	51	51	39	39	44	39	41	35	36
Overig of onbekend	77	77	70	58	59	52	63	59	44
18 t/m 22 jaar									
Schoolgaand met inkomen	21	19	17	16	14	13	14	14	12
Schoolgaand zonder inkomen	36	31	24	15	12	10	10	9	9
Werkend	39	36	32	30	29	27	28	26	26
Uitkering	104	96	85	75	66	63	64	67	61
Overig of onbekend	84	71	62	56	52	56	62	69	53

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.9   **Geregistreerde jeugdige verdachten naar huishoudinkomen, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep**

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*
12 t/m 17 jaar									
20% laagste inkomens	46	42	41	38	34	30	34	30	28
20% één na laagste inkomens	25	23	23	21	19	17	20	17	17
20% middelste inkomens	15	14	13	12	12	11	12	11	10
20% één na hoogste inkomens	11	10	10	9	9	8	9	8	8
20% hoogste inkomens	9	8	8	7	7	7	8	7	7
18 t/m 22 jaar									
20% laagste inkomens	48	42	37	35	33	32	34	34	30
20% één na laagste inkomens	45	40	37	33	29	29	29	30	27
20% middelste inkomens	30	27	24	22	20	18	20	19	19
20% één na hoogste inkomens	24	23	19	18	16	15	16	15	15
20% hoogste inkomens	22	20	18	16	15	14	15	13	14

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.10 Geregistreeerde jeugdige verdachten naar huishoudsamenstelling, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12 t/m 17 jaar										
Thuiswonend kind, tweeoudergezin	15	13	13	11	11	9	11	9	9	10
Thuiswonend kind, eenoudergezin	39	36	35	32	28	26	29	25	24	26
Uitwonend instelling	149	132	122	120	109	102	102	100	80	90
Overig of onbekend	59	59	57	56	50	44	46	39	36	36
18 t/m 22 jaar										
Thuiswonend kind, tweeoudergezin	29	26	23	21	19	17	18	17	16	16
Thuiswonend kind, eenoudergezin	57	51	45	41	36	34	36	35	31	32
Uitwonend alleenstaand	30	27	23	22	20	19	20	21	19	21
Uitwonend samenwonend	21	21	18	17	15	14	14	14	14	14
Samenwonend met kind	47	38	35	38	27	27	29	30	25	20
Alleenstaand met kind	77	58	64	45	40	39	37	46	34	30
Uitwonend instelling	100	90	94	87	92	99	99	101	92	80
Overig of onbekend	42	38	33	31	29	26	29	28	26	25

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.11 Geregistreeerde jeugdige verdachten naar woongemeente, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12 t/m 17 jaar										
Amsterdam	43	41	41	37	32	29	33	27	24	25
Rotterdam	44	38	39	35	27	24	26	22	21	22
Den Haag	40	37	30	27	24	20	24	21	20	21
Utrecht	35	32	28	23	20	18	25	18	15	14
Overige gemeenten G25	25	23	22	20	19	16	18	16	15	16
Overige gemeenten of onbekend	17	15	15	14	13	11	13	11	11	13

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
18 t/m 22 jaar										
Amsterdam	47	43	39	34	31	30	33	31	27	27
Rotterdam	57	49	43	37	33	33	34	34	33	32
Den Haag	60	55	44	42	35	33	32	33	30	31
Utrecht	31	27	26	21	22	23	23	19	18	21
Overige gemeenten G25	32	29	25	23	22	20	21	21	19	21
Overige gemeenten of onbekend	31	28	25	23	21	19	20	19	18	19

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.12 Geregistreeerde jeugdige verdachten naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12- t/m 17-jarige jongens										
Vermogen	15	15	15	13	12	11	12	10	9	11
Vernieling en openbare orde	9	8	7	7	6	5	6	6	6	5
Geweld	8	7	6	6	5	5	5	5	5	5
Verkeer	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Drugs	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vuurwapen	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
12- t/m 17-jarige meisjes										
Vermogen	6	5	5	5	4	4	5	3	3	6
Vernieling en openbare orde	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Geweld	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Verkeer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Drugs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vuurwapen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18- t/m 22-jarige mannen										
Vermogen	18	16	15	13	11	10	11	11	8	8
Vernieling en openbare orde	12	11	9	8	7	7	7	7	7	7
Geweld	15	13	12	11	10	9	9	8	7	7
Verkeer	10	10	9	8	8	8	10	10	11	12
Drugs	6	6	5	4	4	4	5	5	4	4
Vuurwapen	2	2	2	2	1	2	2	3	2	2

	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
18- t/m 22-jarige vrouwen										
Vermogen	6	5	4	4	3	3	4	4	2	2
Vernieling en openbare orde	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Geweld	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Verkeer	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2
Drugs	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Vuurwapen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12- t/m 17-jarig totaal										
Vermogen	11	10	10	9	8	7	9	7	6	8
Vernieling en openbare orde	5	5	4	4	3	3	3	3	3	3
Geweld	5	4	4	4	3	3	3	3	3	3
Verkeer	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Drugs	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Vuurwapen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18- t/m 22-jarig totaal										
Vermogen	12	11	10	8	7	7	7	8	5	5
Vernieling en openbare orde	7	6	5	5	4	4	4	4	4	4
Geweld	9	8	7	6	6	5	5	4	4	4
Verkeer	6	6	5	5	5	5	6	6	6	7
Drugs	3	3	3	2	2	2	3	3	2	2
Vuurwapen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

* Voorlopige cijfers.

Tabel B3.13 Leeftijd en geslacht van slachtoffers van gewelds- en vermogensmisdrijven gepleegd door jeugdige verdachten, procentuele verdeling

	Mannen	Vrouwen
Geweld		
Jonger dan 18 jaar	15,0	12,4
18 tot 25 jaar	16,1	12,7
25 tot 45 jaar	18,8	9,3
45 tot 65 jaar	9,3	4,9
65 jaar en ouder	1,0	0,3
Vermogen		
Jonger dan 18 jaar	11,3	3,1
18 tot 25 jaar	13,8	6,5
25 tot 45 jaar	20,3	10,1
45 tot 65 jaar	13,2	7,5
65 jaar en ouder	6,6	7,7

Tabel B3.14 Geregistreeerde jeugdige verdachten naar recidive, procentuele verdeling

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	'20	'21*	'22*
12 t/m 17 jaar													
1 misdrijf	60	58	55	55	56	56	58	59	58	58	56	58	62
Meerpleger; 2 tot en met 5 misdrijven	34	35	37	36	35	35	34	33	34	34	35	33	30
Veelpleger; 6 of meer misdrijven	7	7	8	9	9	9	9	8	9	8	9	9	8
Zeer actieve veelplegers; meer dan 10 misdrijven	1	2	2	3	3	3	2	2	3	2	3	2	2
18 t/m 22 jaar													
1 misdrijf	37	35	34	33	34	34	35	37	36	38	35	37	42
Meerpleger; 2 tot en met 5 misdrijven	42	43	43	42	41	40	40	39	40	40	41	40	37
Veelpleger; 6 of meer misdrijven	21	22	23	25	25	26	25	24	24	23	24	23	21
Zeer actieve veelplegers; meer dan 10 misdrijven	7	8	10	11	11	12	12	11	11	10	11	10	9

* Voorlopige cijfers.

Noot: alle cijfers in deze tabel betreffen percentages.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is het kennisinstituut voor het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC doet zelf onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of laat dit doen door erkende instituten en universiteiten, ter ondersteuning van beleid en uitvoering.

Meer informatie:

www.wodc.nl